

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
PIOTR MIKLIS

KRR.410.1.1.2025

Pan
Czesław Siekierski
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju
ul. Wspólna 30
00-930 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/001 Wykonanie budżetu państwa w 2024 r.
w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dalej: MRiRW lub Ministerstwo), ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Czesław Siekierski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, od 13 grudnia 2023 r.
Okres objęty kontrolą	Rok 2024 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, w którym miały miejsce działania lub zaniechania związane z planowaniem i wykonaniem ustawy budżetowej na rok 2024. W przypadku konieczności porównania niektórych danych z danymi za lata 2021–2023 okres kontroli obejmuje również te lata.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Kontrolerzy	1. Juliusz Rzeszotarski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/69/2024 z 24 grudnia 2024 r. 2. Jolanta Krzyżanowska, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KRR/71/2024 z 24 grudnia 2024 r. 3. Monika Kajak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/70/2024 z 24 grudnia 2024 r. 4. Maciej Kucharski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/72/2024 z 24 grudnia 2024 r. 5. Joanna Rogulska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KRR/73/2024 z 24 grudnia 2024 r.

(akta kontroli str. 1-10)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Cel i zakres kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2024 pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowych: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo.

Ocenie podlegały w szczególności:

- realizacja wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 62 – Rybołówstwo oraz budżetu państwa w części 35 – Rynki rolne, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,
- sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz wybranych sprawozdań za IV kwartał 2024 r. w zakresie operacji finansowych,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo,
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa, w tym w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych² (dalej: ufp), w tym:
 - a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek,
 - b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 62 – Rybołówstwo.

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznych sprawozdaniach Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku 2023, w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo.

Zakres kontroli

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analizy realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich,
- prawidłowości zmian wynikających z podziału rezerw celowych,
- prawidłowości dokonanego blokowania planowanych wydatków,
- wykorzystania środków otrzymanych z rezerw celowych,
- analizy wydatków ponoszonych na: działania promocyjne i reklamowe, usługi doradcze i eksperckie, umowy zlecenia i o dzieło,
- analizy wybranej próby wydatków bieżących i inwestycyjnych dysponenta III stopnia w MRiRW,
- analizy przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- analizy stanu zobowiązań,
- analizy prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,
- analizy stosowanych przez dysponenta części procedur kontroli zarządczej dotyczących prawidłowości sporządzania sprawozdań budżetowych,
- analizy stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez podległe jednostki w ramach części: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo, a także planów finansowych jednostek nadzorowanych.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe kontrolowanej działalności.

² Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.

III. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2024 r. w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo.

Uzasadnienie
oceny ogólnej W zakresie realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez dysponenta części i dysponenta III stopnia w MRiRW w częściach: 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo nie stwierdzono nieprawidłowości. Nie stwierdzono również nieprawidłowości w zakresie wydatków budżetu środków europejskich w części 32 – Rolnictwo, a opisana poniżej w tej części nieprawidłowość w zakresie wydatków budżetu państwa, nie miała wpływu na ocenę części 32 – Rolnictwo.

W częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo zgodnie z przepisami dokonano blokowania planowanych wydatków, prawidłowo dokonywano zmian planu wydatków, a także celowo wykorzystano środki z rezerw celowych.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje roczne (za 2024 r.) sprawozdania budżetowe i wybrane sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2024 r. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań w częściach 32 – Rolnictwo, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo.

Stwierdzono nieprawidłowości w części 32 – Rolnictwo polegające na wydatkowaniu w 2024 r.:

- kwoty w wysokości 197,7 tys. zł z naruszeniem art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp na realizację działań informacyjno-promocyjnych, co było działaniem niecelowym i niegospodarnym, ponieważ nie określono wymagań w zakresie realizacji zleconych zadań, w tym celu jaki powinien być osiągnięty oraz miernika skuteczności jego realizacji,
- kwoty w wysokości 18 tys. zł z naruszeniem art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp w związku z zatrudnieniem biegłego do kontroli przeprowadzonej w państwowym instytucie badawczym nadzorowanym przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, co było działaniem niecelowym i niegospodarnym.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Dochody budżetowe

Opis stanu faktycznego Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r., kontrola dochodów budżetowych w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne oraz 62 – Rybołówstwo została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych w 2024 r. z wynikami wykazanymi w sprawozdaniu za 2023 r.

³ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

Dochody w części 32 – Rolnictwo

W tej części budżetowej źródłem dochodów w 2024 r. były głównie opłaty za czynności kontrolne wykonywane przez graniczne inspektoraty weterynarii, opłaty pobierane przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą związane z agrochemiczną obsługą rolnictwa, opłaty pobierane przez Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa (dalej: GIORiN) za badania laboratoryjne, wpłaty z tytułu badania odmian i prowadzenia rejestru odmian pobierane przez Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, wpływy z tytułu usług wykonywanych przez Laboratorium Oceny Mleka Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt – Laboratorium Referencyjne w Parzniewie, wpływy z usług świadczonych dla podmiotów w zakresie badań laboratoryjnych roślin, produktów roślinnych i przedmiotów w kierunku obecności organizmów szkodliwych dla roślin, obecności modyfikacji genetycznych, wpływy z opłat za rejestrację środków ochrony roślin, wpływy z tytułu przeprowadzonych badań laboratoryjnych wynikających z art. 39 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych⁵ oraz z tytułu najmu powierzchni w gmachu Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi pobierane przez dysponenta III stopnia w MRiRW.

Dochody w tej części zrealizowano w kwocie 67 312,1 tys. zł i były wyższe o 22 635,1 tys. zł, tj. o 50,7%, od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2024 z dnia 18 stycznia 2024 r.⁶ (dalej: ustawa budżetowa na rok 2024) ustalonego w kwocie 44 677 tys. zł oraz wyższe o 6925,5 tys. zł, tj. o 11,5%, od wykonanych dochodów w 2023 r. w kwocie 60 386,6 tys. zł. Wynikało to m.in. z uzyskania nieplanowanych dochodów z tytułu zwrotu dotacji przeznaczonych na dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich przez zakłady ubezpieczeń w kwocie 6695,1 tys. zł, w tym zwrotu niewykorzystanej dotacji przez zakład ubezpieczeń przekazanej w 2023 r. na pokrycie części odszkodowań wypłaconych producentom rolnym z tytułu szkód spowodowanych przez suszę w 2023 r. w kwocie 2273,8 tys. zł oraz zwrotu dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem w kwocie 3982,4 tys. zł przez zakłady ubezpieczeń.

Ponadto wyższe wykonanie dochodów w 2024 r. w porównaniu do dochodów ujętych w ustawie budżetowej na rok 2024 było związane z wyższymi od prognozowanych dochodami uzyskanymi przez:

- Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą o 5618,8 tys. zł, tj. o 65,6% w stosunku do prognoz ustalonych w wysokości 8560 tys. zł m.in. w związku z wyższymi wpływami z badań agrochemicznych z tytułu dodatkowych zadań wykonywanych przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze w ramach programu regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie, zleconego do realizacji przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej o 2947,3 tys. zł, tj. o 81,9% w stosunku do prognoz ustalonych w wysokości 3600 tys. zł m.in. w związku z m.in. z wyższymi wpływami z wpłat z tytułu utrzymania odmian roślin w Krajowym Rejestrze w Księdze Ochrony Wyłącznego Prawa, a także ze względu na wzrost opłat z tytułu udostępnienia raportu końcowego z badań odrębności, wyrównania i trwałości roślin,
- graniczne inspektoraty weterynarii o 794,1 tys. zł, tj. o 5,6% w stosunku do prognoz ustalonych w wysokości 14 265 tys. zł m.in. w związku z wyższymi wpływami z opłat pobieranych przez graniczne inspektoraty weterynarii

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1980.

⁶ Dz. U. poz. 122, ze zm.

w Korczowej i Koroszczynie za przeprowadzone graniczne kontrole weterynaryjne na przejściach granicznych z Ukrainą.

Na koniec 2024 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 32 – Rolnictwo wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 4657,6 tys. zł i były niższe o 3188,1 tys. zł, tj. o 40,6%, od kwoty należności wykazanej na koniec 2023 r. (7845,7 tys. zł). Zmniejszenie należności na koniec 2024 r. w porównaniu z 2023 r. nastąpiło w efekcie dokonania zwrotu przez zakłady ubezpieczeń niewykorzystanej dotacji w kwocie 2273,8 tys. zł, która była ujęta w należnościach na koniec 2023 r. Należność ta została uregulowana w 2024 r.

Zaległości, według stanu na 31 grudnia 2024 r., w kwocie 4238 tys. zł były niższe o 140 tys. zł, tj. o 3,2%, od zaległości odnotowanych na koniec 2023 r. (4378 tys. zł). Zaległości te wynikały głównie ze sporu o zwrot należności Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Poznaniu od firmy budowlanej, z tytułu nieuregulowanych opłat za badania laboratoryjne wykonywane w laboratoriach Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa, z opłat i kosztów sądowych i innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa w kwocie 750 tys. zł na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce z 29 czerwca 2022 r. w sprawie częściowego naprawienia szkody powstałej w wyniku realizacji projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w latach 2010–2016 w jednej ze szkół nadzorowanej i prowadzonej przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a także z odsetek naliczonych za nieterminowe regulowanie zapłaty oraz należności głównej z tytułu umów najmu powierzchni w budynku MRiRW.

W tej części budżetowej źródłem dochodów dysponenta III stopnia w MRiRW w 2024 r. były głównie wpływy z tytułu kar i odszkodowań od wykonawców za niedotrzymanie terminów wykonania umów, opłat za zezwolenia, akredytacje dotyczące wniosków rejestracyjnych środków ochrony roślin, opłat i kosztów sądowych, wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa (powierzchni biurowych i magazynowych oraz kosztów eksploatacyjnych) oraz wpływy z odsetek naliczanych za opóźnienia w transakcjach handlowych oraz za nieterminowe wpłaty od wymagalnych kar umownych, z rozliczeń z lat ubiegłych (nadpłacone składki od wynagrodzeń).

Dochody dysponenta III stopnia w tej części zrealizowano w kwocie 7066,5 tys. zł i były one wyższe o 2925,5 tys. zł, tj. o 70,6%, od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2024 ustalonego w kwocie 4141 tys. zł oraz wyższe o 2153,7 tys. zł, tj. o 43,8%, od wykonanych dochodów w 2023 r. w kwocie 4912,8 tys. zł.

Wyższe wykonanie dochodów w 2024 r. w porównaniu do prognozowanych w ustawie budżetowej na rok 2024 dotyczyło przede wszystkim wpływów z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów, wpływów z tytułu opłat za zezwolenia, akredytacji oraz opłat ewidencyjnych, zwrotów z lat ubiegłych dotyczących wniosków rejestracyjnych środków ochrony roślin.

Na koniec 2024 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych dysponenta III stopnia, w części 32 – Rolnictwo wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 1349 tys. zł które były wyższe o 44,9 tys. zł, tj. o 3,4%, od kwoty należności wykazanej na koniec 2023 r. (1304,1 tys. zł). Wysokość należności wykazanych w 2024 r. wynikała m.in. wpływów z odsetek, opłat z najmu i dzierżawy składników majątkowych, kar i odszkodowań.

Zaległości, według stanu na 31 grudnia 2024 r., w kwocie 1300,6 tys. zł były niższe o 3,3 tys. zł, tj. o 0,3%, od zaległości odnotowanych na koniec 2023 r. (1303,9 tys. zł). Zaległości dotyczyły głównie wpływów z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów, wpływów z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa oraz wpływów z odsetek.

Dochody w części 33 – Rozwój wsi

W tej części budżetowej głównym źródłem dochodów w 2024 r. były wpłaty związane z rozliczeniem, ustalonych na koniec 2023 r., nadwyżek środków finansowych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej: Zasób WRSP) oraz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR), a także wpłaty przekazane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: ARiMR) ze zwrotów niewykorzystanej dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem przez beneficjentów.

W ustawie z dnia 8 listopada 2024 r. o zmianie ustawy budżetowej na rok 2024⁷ zwiększona została prognoza dochodów budżetowych w części 33 – Rozwój wsi z kwoty 30 020 tys. zł o kwotę 1 777 239 tys. zł, tj. do kwoty 1 807 259 tys. zł. Wynikało to z uzyskania większej nadwyżki środków finansowych przez KOWR wraz z Zasobem WRSP.

Dochody w tej części zostały zrealizowane w wysokości 1 952 999 tys. zł i były wyższe o 145 740 tys. zł, tj. o 8,1%, od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2024 ustalonego w kwocie 1 807 259 tys. zł oraz wyższe o 1 499 723 tys. zł, tj. o 330,9%, od wykonanych dochodów w 2023 r. w kwocie 453 275,3 tys. zł.

Na wyższe wykonanie dochodów w 2024 r. w stosunku do planu miało wpływ uzyskanie nieplanowanych dochodów w wysokości 130 021,5 tys. zł, wynikających ze zwrotów środków odzyskanych przez ARiMR od beneficjentów z tytułu nienależnie otrzymanej pomocy w ramach: Wspólnej Polityki Rolnej I i II filar w latach 2004–2023 i Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006” oraz pomocy krajowej.

Wyższe wykonanie dochodów w 2024 r. w stosunku do dochodów zrealizowanych w 2023 r. było związane również z uzyskaniem wyższych od prognozowanych (łącznie o 14 000,2 tys. zł) dochodów z tytułu rozliczenia nadwyżek środków finansowych KOWR i Zasobu WRSP za 2023 r.

W rozdziale 01024 Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, plan w zakresie dochodów z tytułu nadwyżki środków finansowych KOWR (§ 2290) został ustalony w kwocie 1 701 486 tys. zł, a wykonanie wyniosło 99 752,7 tys. zł, tj. 5,9%. Z kolei plan dochodów z tytułu nadwyżki środków finansowych ZWRSP (§ 0970) wyniósł 105 753 tys. zł i został wykonany w kwocie 1 721 486,5 tys. zł, tj. w 1627,8%.

Na okoliczność wykonania planu finansowego w ww. zakresie Dyrektor Departamentu Budżetu w MRiRW wyjaśniła, że, w trakcie prac nad nowelizacją ustawy budżetowej na rok 2024 w rozdziale 01024 w paragrafach 0970 i 2290 nastąpiła omyłka pisarska, polegająca na odwrotnym zapisie prognozowanych dochodów. Natomiast w kolumnie dochody wykonane, wykazane zostały wartości zgodnie z ewidencją w księgach rachunkowych Departamentu Budżetu MRiRW.

⁷ Dz. U. poz. 1754.

Na koniec 2024 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 33 – Rozwój wsi wystąpiły należności pozostałe do zapłaty (wszystkie zaległe) w kwocie 1,2 tys. zł i były niższe o 229,5 tys. zł, tj. o 99,5%, od należności odnotowanych na koniec 2023 r. (230,7 tys. zł). Zmniejszenie należności na koniec 2024 r. nastąpiło w związku ze zwrotami niewykorzystanych dotacji przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

W tej części budżetowej źródłem dochodów dysponenta III stopnia w MRiRW w 2024 r. były wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego oraz zwroty z lat ubiegłych.

Dochody dysponenta III stopnia w tej części zrealizowano w kwocie 12,4 tys. zł i były one niższe o 7,6 tys. zł, tj. o 38%, od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2024 ustalonego w kwocie 20 tys. zł oraz niższe o 22,9 tys. zł, tj. o 64,9%, od wykonanych dochodów w 2023 r. w kwocie 35,3 tys. zł.

Niższe wykonanie dochodów w 2024 r. w porównaniu do prognozowanych w ustawie budżetowej na rok 2024 dotyczyło wpływów/rozliczeń i zwrotów z lat ubiegłych (nadpłacone składki od wynagrodzeń, refundacje kosztów podróży, zwrot kosztów sądowych).

Na koniec 2024 r. zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych dysponenta III stopnia, w części 33 – Rozwój wsi wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 0,5 tys. zł i były równe kwocie należności wykazanej na koniec 2023 r. Wysokość należności wykazanych w 2024 r. wynikała z wpływów z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego.

Zaległości, według stanu na 31 grudnia 2024 r., w kwocie 0,5 tys. zł były równe zaległościom odnotowanym na koniec 2023 r. Zaległości te dotyczyły kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Dochody w części 35 – Rynki rolne

Głównym źródłem dochodów w tej części budżetowej w 2024 r. były opłaty za egzaminy oraz czynności kontrolne pobierane przez Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (dalej: GIJHARS).

Dochody w tej części zrealizowano w kwocie 657 tys. zł i były wyższe o 173 tys. zł, tj. o 35,8%, od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2024 ustalonego w wysokości 484 tys. zł i były wyższe o 9,8 tys. zł, tj. o 1,5%, od zrealizowanych w 2023 r. (647,2 tys. zł). Wyższe wykonanie dochodów w 2024 r. w porównaniu do dochodów prognozowanych w ustawie budżetowej na rok 2024 związane było głównie z uzyskaniem przez GIJHARS wyższych dochodów z tytułu opłat egzaminacyjnych na rzeczoznawców oraz inspektora rolnictwa ekologicznego w wyniku większej liczby osób przystępujących do egzaminów.

Na koniec 2024 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 35 – Rynki rolne wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 130,3 tys. zł, w tym zaległości wyniosły 129,2 tys. zł. Należności były wyższe o 15,5 tys. zł, tj. o 13,5%, a zaległości wyższe o 14,4 tys. zł, tj. o 12,5%, od należności (wszystkie zaległe) wykazanych na koniec 2023 r. w kwocie 114,8 tys. zł. Zaległości dotyczyły głównie naliczonych odsetek od nieterminowych wpłat oraz nieuregulowanych opłat za badania laboratoryjne

artykułów rolno-spożywczych, przeprowadzonych przez GIJHARS stosownie do art. 31 i art. 39 ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

W tej części budżetowej źródłem dochodów dysponenta III stopnia w MRiRW w 2024 r. były wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego, wpływy z opłat za zezwolenia, akredytacje oraz opłat ewidencyjnych, wpływy z rozliczeń z lat ubiegłych (refundacje kosztów podróży).

Dochody dysponenta III stopnia w MRiRW w tej części zrealizowano w kwocie 6,3 tys. zł i były one niższe o 17,7 tys. zł, tj. o 73,7%, od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2024 ustalonego w kwocie 24 tys. zł oraz wyższe o 1,2 tys. zł, tj. o 23,5%, od wykonanych dochodów w 2023 r. w kwocie 5,1 tys. zł.

Niższe wykonanie dochodów w 2024 r. w porównaniu do prognozowanych w ustawie budżetowej na rok 2024 dotyczyło zwrotów z lat ubiegłych (refundacji kosztów podróży za lata ubiegłe).

Na koniec 2024 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych dysponenta III stopnia, w części 35 – Rynki rolne wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 1,1 tys. zł, które były wyższe o 0,6 tys. zł, tj. o 120%, od kwoty należności wykazanej na koniec 2023 r. (0,5 tys. zł). Wysokość należności wykazanych w 2024 r. wynikała z wpływów z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. nie odnotowano zaległości.

Dochody w części 62 – Rybołówstwo

W tej części źródłem dochodów były dochody uzyskane przez Główny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego w Słupsku (dalej: GIRM w Słupsku) z tytułu opłat, w tym za połowy rekreacyjne, wydane dzienniki połowowe, dokumenty sprzedaży oraz z tytułu kar pieniężnych nałożonych na osoby prawne i inne jednostki organizacyjne za nieprzestrzeganie przepisów Wspólnej Polityki Rybołówstwa, wpłaty z tytułu kosztów upomnień od wydanych decyzji dotyczących nałożonych kar, a także dochody z tytułu kar pieniężnych nałożonych za nieprzestrzeganie przepisów Wspólnej Polityki Rybołówstwa oraz wpłat z tytułu należnych odsetek od powyższych kar. W tej części uzyskano również nieplanowane wpływy z ARiMR z tytułu zwrotów niewykorzystanych przez beneficjentów dotacji i płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem dotyczących Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa oraz nadbrzeżnych obszarów rybackich na lata 2007–2013 (dalej: PO RYBY 2007–2013) oraz Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze na lata 2014–2020 (dalej: PO RYBY 2014–2020).

Dochody w tej części zrealizowano w kwocie 9666,9 tys. zł i były one wyższe o 7974,9 tys. zł, tj. o 471,3%, od planu dochodów wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2024 ustalonego w wysokości 1692 tys. zł a także wyższe o 212,9 tys. zł, tj. o 2,3%, od zrealizowanych w 2023 r. (9454 tys. zł).

Wyższe wykonanie dochodów w 2024 r. w porównaniu do prognozowanych w ustawie budżetowej na rok 2024 wynikało m.in. z uzyskania nieplanowanych wpływów z tytułu zwrotów dotacji i płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem dotyczących PO RYBY 2007–2013 i PO RYBY 2014–2020 w kwocie 5907,7 tys. zł oraz wyższych od prognozowanych o kwotę 989,6 tys. zł dochodów z tytułu opłat za wydane dzienniki połowowe oraz opłat za

rybołówstwo rekreacyjne wynikające z podwyższenia stawki z 45 zł na 65 zł za rybołówstwo rekreacyjne na okres jednego roku⁸.

Na koniec 2024 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, w części 62 – Rybołówstwo wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 4634,8 tys. zł, w tym zaległości wyniosły 1348,9 tys. zł. Należności były wyższe o 2822,7 tys. zł, tj. o 155,8%, od wykazanych na koniec 2023 r. w kwocie 1812,1 tys. zł, a zaległości były niższe o 171,3 tys. zł, tj. o 11,3% oraz od zaległości wykazanych na koniec 2023 r. w kwocie 1812,1 tys. zł. Wzrost należności w stosunku do ich stanu na koniec 2023 r. dotyczył głównie naliczonych kar pieniężnych wymierzonych przez Głównego Inspektora Rybołówstwa Morskiego w Słupsku wobec osób fizycznych za naruszenie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim⁹.

W tej części budżetowej źródłem dochodów dysponenta III stopnia w MRiRW w 2024 r. były wpływy z opłat za zezwolenia, akredytacje oraz opłaty ewidencyjne, wpływy z opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego.

Dochody dysponenta III stopnia w MRiRW w tej części zrealizowano w kwocie 5,6 tys. zł i były wyższe o 3,6 tys. zł, tj. o 180%, od planu wynikającego z ustawy budżetowej na rok 2024 ustalonego w kwocie 2 tys. zł oraz wyższe o 5,1 tys. zł, tj. o 1020%, od wykonanych dochodów w 2023 r. w kwocie 0,5 tys. zł.

Wyższe wykonanie dochodów w 2024 r. w porównaniu do prognozowanych w ustawie budżetowej na rok 2024 dotyczyło przede wszystkim wpływów z tytułu opłat za zezwolenia, akredytacje oraz opłaty ewidencyjne.

Na koniec 2024 r., zgodnie z rocznym sprawozdaniem Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych dysponenta III stopnia, w części 62 – Rybołówstwo wystąpiły należności pozostałe do zapłaty w kwocie 60,1 tys. zł i były wyższe o 5,4 tys. zł, tj. o 9,9%, od kwoty należności wykazanej na koniec 2023 r. (54,7 tys. zł). Wysokość należności wykazanych w 2024 r. wynikała m.in. wpływów z odsetek, wpływów z kar i odszkodowań wynikających z umów, opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowań sądowych i prokuratorskich.

Zaległości, według stanu na 31 grudnia 2024 r., w kwocie 13,4 tys. zł były wyższe o 5,4 tys. zł, tj. o 67,5%, od zaległości odnotowanych na koniec 2023 r. (8 tys. zł). Zaległości te wynikały głównie wpływów z odsetek, opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowań sądowych i prokuratorskich.

(akta kontroli str. 6372-6432, 8553-8581, 8842-8847, 9236)

OBSZAR

2. Wydatki

2.1. Wydatki budżetu państwa

Opis stanu faktycznego

W ustawie budżetowej na rok 2024 w częściach, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaplanowano wydatki w łącznej kwocie 8 733 952 tys. zł, z tego w:

⁸ Stawki określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 grudnia 2023 r. w sprawie wymiarów i okresów ochronnych organizmów morskich poławianych przy wykonywaniu rybołówstwa rekreacyjnego oraz szczegółowego sposobu i warunków wykonywania rybołówstwa rekreacyjnego (Dz. U. poz. 2816).

⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 243, ze zm.

- części 32 – Rolnictwo w kwocie 2 550 550 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi w kwocie 5 985 008 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne w kwocie 76 231 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo w kwocie 122 163 tys. zł.

W 2024 r. zwiększono wydatki w drodze przeniesienia środków z rezerw celowych ujętych w części 83 – Rezerwy celowe budżetu państwa, o łączną kwotę 5 133 852,6 tys. zł, i tak w:

- części 32 – Rolnictwo o 134 680,3 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi o 4 971 544,8 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne o 190,1 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo o 27 437,4 tys. zł.

Ponadto na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 29 lutego 2024 r. przeniesiono planowane wydatki budżetowe z części 32 – Rolnictwo do części 33 – Rozwój wsi w kwocie 2500 tys. zł.

Plan wydatków po zmianach ustalony został w łącznej kwocie 13 867 804,6 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 2 682 730,3 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi – 10 959 052,8 tys. zł,
- części 35 – Rynki rolne – 76 421,1 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo – 149 600,4 tys. zł.

W okresie objętym kontrolą Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie składał wniosków oraz nie otrzymał środków z rezerwy ogólnej budżetu państwa.

Z przyznanych środków z rezerw celowych w kwocie 5 133 852,6 tys. zł wykorzystano 4 748 679,8 tys. zł, tj. 92,5%, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo – 132 074,4 tys. zł (98,1% kwoty przyznanych rezerw celowych w wysokości 134 680,3 tys. zł),
- części 33 – Rozwój wsi – 4 592 102,5 tys. zł (92,4% kwoty przyznanych rezerw celowych w wysokości 4 971 544,8 tys. zł),
- części 35 – Rynki rolne – 188,4 tys. zł (99,1% kwoty przyznanych rezerw celowych w wysokości 190,1 tys. zł),
- części 62 – Rybołówstwo – 24 314,5 tys. zł (88,6% kwoty przyznanych rezerw celowych w wysokości 27 437,4 tys. zł).

Szczegółowym badaniem u dysponenta części objęto próbę 16 decyzji w sprawie zmian w budżecie państwa¹⁰ w 2024 r., tj. w części 32 – Rolnictwo (sześć decyzji na kwotę 17 392,8 tys. zł, tj. 12,9% przyznanych rezerw), części 33 – Rozwój wsi (pięć decyzji na kwotę 2 998 939 tys. zł, tj. 60,3% przyznanych rezerw), części 62 – Rybołówstwo (pięć decyzji na kwotę 26 408 tys. zł, tj. 96,2% przyznanych rezerw), tj. w:

- części 32 – Rolnictwo w kwocie:
 - ✓ 8500 tys. zł dla Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach z tego 5500 tys. zł na realizację zadania pn. „Zwierzęta wolno żyjące jako rezerwuariat zakaźnych i inwazyjnych czynników chorobotwórczych groźnych dla zdrowia ludzi i zwierząt gospodarskich” oraz 3000 tys. zł na realizację zadania pn. „Zwierzęta wolno żyjące jako źródło skażeń chemicznych istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa konsumentów i oceny skażenia środowiska”, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 26 czerwca 2024 r.

¹⁰ Badanie próby uruchomionych środków rezerw celowych w części 35 – Rynki rolne przeprowadzono u dysponenta III stopnia w MRiRW.

- (poz. 30 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 8044,7 tys. zł, tj. 94,6% przyznanej kwoty;
- ✓ 5660 tys. zł dla Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, z tego: 4500 tys. zł na zakup dwóch chromatografów cieczowych, 160 tys. zł na zakup próżniowo-ciśnieniowego procesora tkankowego oraz 1000 tys. zł na zakup nowej centrali telefonicznej dla krajowych laboratoriów referencyjnych, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 31 lipca 2024 r. (poz. 30 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 5576,8 tys. zł, tj. 98,5% przyznanej kwoty;
 - ✓ 2031 tys. zł dla Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych na zwiększenie dotacji celowej z przeznaczeniem na uzupełnienie wzrostu wynagrodzeń wraz z pochodnymi na podstawie decyzji Ministra Finansów z 19 lutego 2024 r. (poz. 66 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 100% przyznanej kwoty;
 - ✓ 993 tys. zł dla Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych na zwiększenie dotacji podmiotowej z przeznaczeniem na uzupełnienie wzrostu wynagrodzeń wraz z pochodnymi, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 19 lutego 2024 r. (poz. 66 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 100% przyznanej kwoty;
 - ✓ 137 tys. zł dla GIORiN na realizację zadania pn. „Kompleksowa dostawa, montaż i uruchomienie instalacji fotowoltaicznej gruntowej w laboratorium w Toruniu, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 24 lipca 2024 r. (poz. 59 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 100% przyznanej kwoty;
 - ✓ 71,8 tys. zł dla Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Macieja Rataja w Mieczysławowie na realizację zadania pn. „Rewaloryzacja zabytkowego parku krajobrazowego i strefy ekologicznej poza parkiem z łąkami nad rzeką Ochnią w miejscowości Wały-Mieczysławów, opracowanie projektów wykonawczych branż”, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 25 listopada 2024 r. (poz. 59 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 100% przyznanej kwoty;
- części 33 – Rozwój wsi w kwocie:
- ✓ 1 380 000 tys. zł dla ARiMR na pomoc krajową wypłacaną beneficjentom, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 19 lutego 2024 r. (poz. 18 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 100% przyznanej kwoty;
 - ✓ 968 240 tys. zł dla ARiMR na realizację Wspólnej Polityki Rolnej, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 25 października 2024 r. (poz. 8 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 960 211,6 tys. zł, tj. prawie 100% przyznanej kwoty;
 - ✓ 340 699 tys. zł dla ARiMR na realizację Wspólnej Polityki Rolnej, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 18 października 2024 r. (poz. 8 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 100% przyznanej kwoty;
 - ✓ 150 000 tys. zł dla ARiMR na pomoc dla producentów rolnych, w których gospodarstwie rolnym powstały szkody spowodowane wystąpieniem stanu klęski powodzi we wrześniu 2024 r., na podstawie decyzji Ministra Finansów z 15 października 2024 r. (poz. 8 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 50 330,5 tys. zł, tj. 33,6% przyznanej kwoty. Przyczyną niewydatkowania środków było zaplanowanie większej powierzchni upraw, na których wystąpiły szkody spowodowane powodzią, w związku z którą wprowadzono stan klęski żywiołowej oraz większej liczby potencjalnych beneficjentów, którym należałoby udzielić pomocy. Różnica

między kwotą otrzymaną w ramach dotacji, a kwotą zrealizowanych wydatków wynikała głównie z negatywnego rozpatrzenia lub pozostawienia bez rozpatrzenia lub wycofania przez wnioskodawców wniosków o udzielenie pomocy w formie pomocy do podatku rolnego (łącznie 463 wnioski). Pozostałe 1552 wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie i wypłacono na ich podstawie pomoc, co miało miejsce w ostatniej dekadzie grudnia 2024 r. W związku z powyższym ARiMR złożyła zapotrzebowanie w kwocie 55 000 tys. zł na tę formę pomocy. Wobec niewykorzystania środków Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi 27 grudnia 2024 r. dokonał blokowania planowanych wydatków w wysokości 95 000 tys. zł;

- ✓ 160 000 tys. zł dla ARiMR na pomoc stanowiącą równowartość kwoty III i IV raty podatku rolnego za 2024 r. dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w uprawach rolnych w 2024 r. w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych na podstawie decyzji Ministra Finansów z 15 października 2024 r. (poz. 18 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 10 013,1 tys. zł, tj. 6,3%. Różnica między kwotą dotacji otrzymaną, a kwotą zrealizowanych wydatków wynikała z negatywnego rozpatrzenia lub pozostawienia bez rozpatrzenia lub wycofania przez wnioskodawców wniosków o udzielenie pomocy (łącznie 1181 wniosków), co miało miejsce w ostatniej dekadzie grudnia 2024 r. Pozostałe 18 373 wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone i wypłacono na ich podstawie pomoc dla beneficjentów. W związku z powyższym ARiMR złożyła zapotrzebowanie na tę formę pomocy w kwocie 15 000 tys. zł. Wobec niewykorzystania środków Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi 27 grudnia 2024 r. dokonał blokowania planowanych wydatków w wysokości 145 000 tys. zł.
- części 62 – Rybołówstwo w kwocie:
 - ✓ 11 982 tys. zł dla ARiMR na dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 19 listopada 2024 r. (poz. 8 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 100% przyznanej kwoty;
 - ✓ 5810 tys. zł, z tego 3370 tys. zł dla Morskiego Instytutu Rybackiego – Państwowego Instytutu Badawczego, 4030 tys. zł dla Instytutu Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza – Państwowego Instytutu Badawczego, na realizację zadań zleconych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 1 października 2024 r. (poz. 69 rezerw celowych). Z przyznanej kwoty wydatkowano 5243,8 tys. zł, tj. 90,3%;
 - ✓ 4651 tys. zł dla ARiMR na dokonywanie płatności na rzecz beneficjentów Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027 na podstawie decyzji Ministra Finansów z 9 grudnia 2024 r. (poz. 8 rezerw celowych). Z rezerwy tej wydatkowano 4612,7 tys. zł, tj. 99,2%;
 - ✓ 2375 tys. zł dla ARiMR na dokonywanie płatności w części współfinansowania krajowego na rzecz beneficjentów PO RYBY 2014–2020 na podstawie decyzji Ministra Finansów z 24 lipca 2024 r. (poz. 8). Z rezerwy tej wydatkowano 977,1 tys. zł, tj. 41,1%;
 - ✓ 1590 tys. zł dla Morskiego Instytutu Rybackiego – Państwowego Instytutu Badawczego, na realizację zadań zleconych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 1 października 2024 r. (poz. 69 rezerw celowych). Z zaplanowanych trzech liczników ryb

zakupiono tylko jeden. Z przyznanej kwoty wydatkowano 490,8 tys. zł, tj. 30,9%.

Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty przyznanych środków z rezerw celowych, a także uwzględniając założenia wynikające z kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r.

Niewykorzystane środki z rezerw celowych w części 32 – Rozwój wsi w kwocie 2605,8 tys. zł, w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 379 442,4 tys. zł, w części 35 – Rynki rolne w kwocie 1,7 tys. zł oraz w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 3122,9 tys. zł zostały terminowo zwrócone na rachunek Ministra Finansów lub jednostki nie występowały o zasilenie.

Powyższe zwiększenia planowanych wydatków z rezerw celowych w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne oraz 62 – Rybołówstwo wynikały z faktycznych potrzeb jednostek. Wydatki, na które pozyskano środki z rezerw celowych nie mogły zostać ujęte w planach finansowych jednostek na etapie planowania ustawy budżetowej m.in. z uwagi na brak możliwości ich wcześniejszego oszacowania i brak wytycznych Ministerstwa Finansów do ich oszacowania. Po prawidłowym dokonaniu zmian w planie wydatków, wynikających z decyzji Ministra Finansów, dysponent części wykorzystał środki z rezerw celowych zgodnie z przeznaczeniem.

W częściach budżetowych, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie były przekazywane wpłaty na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 oraz Fundusz Pomocy. Ponadto Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów wiążących poleceń wpłat na ww. fundusze.

(akta kontroli str. 70-82, 176-352, 6529-6556, 7968-7973, 8271-8393)

Szczegółowym badaniem u dysponenta III stopnia w MRiRW objęto próbę siedmiu decyzji w sprawie zmian w budżecie państwa w 2024 r., tj. w części 32 – Rolnictwo dwie decyzje na kwotę 1571,6 tys. zł (64,8% przyznanych środków z rezerw celowych), w części 33 – Rozwój wsi jedną decyzję na kwotę 17,8 tys. zł (12,9% przyznanych środków z rezerw celowych), w części 35 – Rynki rolne jedną decyzję na kwotę 79,1 tys. zł (98,2% przyznanych środków z rezerw celowych) oraz w części 62 – Rybołówstwo trzy decyzje na kwotę 151,2 tys. zł (34,2% przyznanych środków z rezerw celowych), tj. w:

– części 32 – Rolnictwo w kwocie:

- ✓ 196,9 tys. zł na sfinansowanie zadań związanych z przygotowaniem i sprawowaniem przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2025 r., na podstawie decyzji Ministra Finansów z 23 sierpnia 2024 r., skorygowanej decyzją Ministra Finansów z 15 października 2024 r. zmniejszającą kwotę rezerwy o 18,7 tys. zł, tj. do kwoty 178,2 tys. zł (poz. 62 rezerw celowych). Z zaplanowanych środków sfinansowano podróże służbowe dla sześciu pracowników oddelegowanych do stałego Przedstawicielstwa RP przy Unii Europejskiej. Z przyznanej kwoty wydatkowano 149 tys. zł, tj. 83,6%;
- ✓ 1374,7 tys. zł na sfinansowanie zadań związanych z przygotowaniem i sprawowaniem przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2025 r., na podstawie decyzji Ministra Finansów z 15 października 2024 r. (poz. 62 rezerw celowych). Z zaplanowanych środków sfinansowano system motywacyjno-lojalnościowy dla członków korpusu prezydencji, pracowników oraz innych osób zaangażowanych w 2024 r. w przygotowania polskiego przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2025 r. Z przyznanej kwoty wydatkowano 1332,9 tys. zł, tj. 97%;

- części 33 – Rozwój wsi w kwocie:
 - ✓ 17,8 tys. zł na sfinansowanie szkolenia i wynagrodzenia na nowe mianowania urzędników służby cywilnej oraz skutki przechodzące, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 22 lipca 2024 r. (poz. 20 rezerw celowych). Z zaplanowanych środków sfinansowano dodatkowe wynagrodzenia roczne wraz z pochodnymi dla jednego urzędnika służby cywilnej mianowanego z dniem 1 grudnia 2023 r., zatrudnionego w MRiRW. Z przyznanej kwoty wydatkowano 14,8 tys. zł, tj. 83,1%;
- części 35 – Rynki rolne w kwocie:
 - ✓ 79,1 tys. zł na utrzymywanie rezultatów niektórych projektów realizowanych przy udziale środków z UE, w tym systemy informatyczne, a także środki na wsparcie potencjału realizacji zadań publicznych oraz 2000 tys. zł na nauczanie języka śląskiego, na podstawie decyzji Ministra Finansów z 19 lipca 2024 r. (poz. 49 rezerw celowych). Z zaplanowanych środków sfinansowano wynagrodzenia oraz ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy wraz z pochodnymi dla odwołanego Sekretarza Stanu w MRiRW. Środki zostały wykorzystane w 100%;
- części 62 – Rybołówstwo w kwocie:
 - ✓ 25,2 tys. zł na sfinansowanie kosztów przedsięwzięcia pn. „Zapewnienie zakwaterowania osobom oddelegowanym na wzmocnienie Stałego Przedstawicielstwa RP przy UE w związku ze sprawowaniem polskiej prezydencji w Radzie UE w pierwszej połowie 2025 r., na podstawie decyzji Ministra Finansów z 26 września 2024 r., skorygowanej decyzją Ministra Finansów z 15 listopada 2024 r. zmniejszającą kwotę rezerwy o 1,6 tys. zł, tj. do kwoty 23,6 tys. zł (poz. 62 rezerw celowych). Z zaplanowanych środków sfinansowano zakwaterowanie osób oddelegowanym na wzmocnienie Stałego Przedstawicielstwa RP przy UE w związku ze sprawowaniem polskiej prezydencji w Radzie UE w pierwszej połowie 2025 r. Środki w wysokości 23,6 tys. zł zostały wykorzystane w 100%;
 - ✓ 19,9 tys. zł na przygotowanie i realizację zadań związanych z objęciem i sprawowaniem przez Polskę przewodnictwa w Radzie UE w pierwszej połowie 2025 r., na podstawie decyzji Ministra Finansów z 28 września 2024 r. (poz. 62 rezerw celowych). Z zaplanowanych środków sfinansowano system motywacyjno-lojalnościowy dla członków korpusu prezydencji, tj. pracowników oraz innych osób zaangażowanych w roku 2024 w przygotowania polskiego przewodnictwa w Radzie UE w pierwszej połowie 2025 r. Środki zostały wykorzystane w 100%;
 - ✓ 106,1 tys. zł na przygotowanie i realizację zadań związanych z objęciem i sprawowaniem przez Polskę przewodnictwa w Radzie UE w pierwszej połowie 2025 r., na podstawie decyzji Ministra Finansów z 10 października 2024 r. w wysokości 106,1 tys. zł (poz. 62 rezerw celowych). Z zaplanowanych środków sfinansowano system motywacyjno-lojalnościowy dla członków korpusu prezydencji, tj. pracowników oraz innych osób zaangażowanych w roku 2024 w przygotowania polskiego przewodnictwa w Radzie UE w pierwszej połowie 2025 r. Z przyznanej kwoty wydatkowano 102,7 tys. zł, tj. 96,9%.

Doboru próby rezerw celowych u dysponenta III stopnia w MRiRW dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty przyznanych środków z rezerw celowych oraz ze względu na najniższy poziom wykorzystania, a także uwzględniając założenia wynikające z kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r.

Niewykorzystane środki z rezerw celowych w części 32 – Rolnictwo w kwocie 71 tys. zł, w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 3 tys. zł oraz w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 3,4 tys. zł zostały terminowo zwrócone na rachunek Ministra Finansów.

Po prawidłowym wprowadzeniu zmian w planie finansowym wydatków, powyższe środki zostały wydatkowane przez dysponenta III stopnia MRiRW zgodnie z przeznaczeniem. Wydatki, na które pozyskano środki z rezerw celowych nie mogły zostać ujęte w planie finansowym jednostki na etapie planowania ustawy budżetowej m.in. z uwagi na brak możliwości ich wcześniejszego oszacowania i brak wytycznych Ministerstwa Finansów do ich oszacowania. Wnioskowanie o środki z rezerw celowych wynikało z faktycznych potrzeb i było celowe, a w związku z niewykorzystaniem środków – w dwóch z siedmiu przypadków zwrócono się z wnioskiem o korektę decyzji budżetowej.
(akta kontroli str. 8582-8652)

W związku z nadmiarem środków posiadanych przez jednostki realizujące wydatki budżetowe (m.in. na skutek niezrealizowania części zadań w 2024 r. i uzyskania oszczędności), Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 2 i 3 oraz art. 177 ust. 3 pkt 2 ufp wydał łącznie 28 decyzji o blokowaniu planowanych wydatków w kontrolowanych częściach, na łączną kwotę 713 353,9 tys. zł, tj. w:

- w części 32– Rolnictwo Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał 12 decyzji o blokowaniu planowanych wydatków (wszystkie w grudniu 2024 r.) na ogólną kwotę 230 357,6 tys. zł;
- w części 33 – Rozwój wsi Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał 11 decyzji o blokowaniu planowanych wydatków na ogólną kwotę 478 902,7 tys. zł, w tym 10 w grudniu 2024 r. na kwotę 478 849,3 tys. zł. W trzech przypadkach blokowanie planowanych wydatków dotyczyło środków otrzymanych z rezerw celowych na kwotę 329 400 tys. zł;
- w części 35 – Rynki rolne Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał dwie decyzje o blokowaniu planowanych wydatków (obie w grudniu) na łączną kwotę 516 tys. zł;
- w części 62 – Rybołówstwo Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał trzy decyzje o blokowaniu planowanych wydatków na kwotę 3577,6 tys. zł, w tym w grudniu 2024 r. jedną decyzję na kwotę 2190,2 tys. zł. W jednym przypadku dokonano blokowania planowanych wydatków środków otrzymanych z rezerw celowych na kwotę 1387,3 tys. zł.

Prawidłowość blokowania planowanych wydatków zbadano na próbie decyzji dobranych w sposób celowy, z uwagi na najwyższe kwoty blokowanych planowanych wydatków, tj. w:

- części 32 – Rolnictwo: decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 31 grudnia 2024 r., na podstawie której dokonano blokowania planowanych wydatków w wysokości 130 000 tys. zł (56,4% łącznej kwoty blokowanych planowanych wydatków w tej części) i dotyczyła niewykorzystanej dotacji celowej zaplanowanej na finansowanie dopłat do składek ubezpieczenia udzielanych na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich¹¹. Niepełne wykorzystanie środków przeznaczonych na dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich wynikało z mniejszego niż oczekiwano zainteresowania producentów rolnych ubezpieczeniem upraw rolnych i zwierząt gospodarskich;

¹¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 251.

- części 33 – Rozwój wsi: decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 27 grudnia 2024 r., na podstawie której zablokowano planowane wydatki w wysokości 281 000 tys. zł (58,7% łącznej kwoty blokowanych planowanych wydatków w tej części) podjęta została w związku z niewykorzystaniem dotacji celowej przez ARiMR na pomoc krajową dla rolników. Niepełne wykonanie wydatków wynikało z niższego zapotrzebowania na środki finansowe m.in. w ramach dotacji z budżetu państwa przewidzianej dla ARiMR, w tym na: pomoc dla producentów rolnych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane wystąpieniem stanu klęski powodzi we wrześniu 2024 r., pomoc stanowiącą równowartość kwoty III i IV raty podatku rolnego za 2024 r. dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w uprawach rolnych w 2024 r. w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych;
- części 35 – Rynki rolne: decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 grudnia 2024 r. na podstawie, której zablokowano planowane wydatki w wysokości 490 tys. zł (95% łącznej kwoty blokowanych planowanych wydatków w tej części 516 tys. zł). Blokada planowanych wydatków związana była z niewykorzystaniem środków przez dysponenta III stopnia MRiRW;
- części 62 – Rybołówstwo: decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 listopada 2024 r. na podstawie, której blokowano planowane wydatki w wysokości 1387,3 tys. zł (38,8% łącznej kwoty blokowanych planowanych wydatków w tej części). Oszczędności w wydatkowaniu środków budżetowych wynikały z niższego niż pierwotnie zakładano wykorzystania środków i z trudności w realizacji umowy nr RYB.rm.070.1.2024 zawartej 12 kwietnia 2024 r. pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Morskim Instytutem Rybackim – Państwowym Instytutem Badawczym w zakresie zadania 2.14. „Zakup i przygotowanie miejsc do instalacji trzech liczników”. Zamiast zaplanowanych trzech liczników zakupiono tylko jeden. Przyczyną niewykonania w pełni zadania były długotrwałe procedury przetargowe, problemy m.in. z dostępem do niezbędnych dla przygotowania projektów instalacyjnych, dokumentacji technicznych przepławek ryb, na których planowano instalację liczników.

W wyniku badania poprawności planowanych blokad wydatków stwierdzono, że dokonywane one były przez dysponenta części na podstawie wniosków jednostek organizacyjnych. Blokowanie planowanych wydatków przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi było zgodne z przepisami ufp i nastąpiło niezwłocznie po otrzymaniu wniosków od jednostek otrzymujących środki budżetowe.

W 2024 r. nie wystąpiły przypadki blokowania planowanych wydatków w związku ze stwierdzoną niegospodarnością (art. 177 ust. 1 pkt 1 ufp).

(akta kontroli str. 353-458, 7209-7241)

W 2024 r. dokonywane były zmiany w planie wydatków majątkowych stosownie do art. 171 ust 3 i 4 ufp. Powyższe zmiany dokonywane były na podstawie składanych wniosków wraz z uzasadnieniem przez jednostki podległe i nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W 2024 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi 92 razy wystąpił z wnioskami do Ministra Finansów o wyrażenie zgody na zmniejszenie lub zwiększenie planowanych wydatków majątkowych, których kwota jednorazowo przewyższała 100 tys. zł lub wydatków na inwestycje budowlane w ramach budżetu państwa i budżetu środków europejskich. W 88 przypadkach (dotyczących budżetu państwa) zwiększono środki na łączną kwotę 36 764,9 tys. zł w czterech przypadkach dotyczących budżetu środków europejskich zmniejszono planowane wydatki majątkowe na łączną kwotę per saldo 288,4 tys. zł. Nie wystąpiły przypadki braku zgody Ministra Finansów na dokonanie ww. przeniesień.

(akta kontroli str. 2260-2264)

Wydatki w części 32 – Rolnictwo

W tej części budżetowej realizowane były w szczególności wydatki w ramach dotacji podmiotowych, celowych oraz przedmiotowych na: dopłaty do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich realizowanych przez zakłady ubezpieczeń, postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej i w produkcji roślinnej, na dofinansowanie działalności agencji wykonawczej – Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, a także finansowana była działalność statutowa państwowych jednostek budżetowych, tj. dysponenta III stopnia w MRiRW, Głównego Inspektoratu Weterynarii, ośmiu granicznych inspektoratów weterynarii, GIORiN, Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt, Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej, w tym 17 okręgowych stacji chemiczno-rolniczych, 63 zawodowych szkół rolniczych, Krajowego Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie. Łącznie w tej części funkcjonowało 94 państwowych jednostek budżetowych i jedna agencja wykonawcza.

Wydatki w tej części budżetowej zostały zrealizowane w wysokości 2 398 707,6 tys. zł, co stanowiło 89,4% planu po zmianach. Wydatki w części 32 – Rolnictwo były wyższe o 259 240,8 tys. zł, tj. o 12,1%, od zrealizowanych wydatków w 2023 r. (2 139 466,8 tys. zł) m.in. z uwagi na wyższe zrealizowane wydatki w 2024 r. w dziale 801 – Oświata i wychowanie o 98 636,5 tys. zł, tj. o 16,1% w stosunku do wydatków zrealizowanych w 2023 r. (613 118,9 tys. zł).

Zrealizowane wydatki według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- dotacje – 1 040 882,7 tys. zł (43,4% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 1 142 219,6 tys. zł (47,6%),
- wydatki majątkowe – 197 927,6 tys. zł (8,3%),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 17 677,7 tys. zł (0,7%).

Wydatki w ramach grup ekonomicznych, tj. dotacje, wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe, świadczenia na rzecz osób fizycznych prezentowane są łącznie z wydatkami na współfinansowanie projektów z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej.

Zrealizowane dotacje w wysokości 1 040 882,7 tys. zł, tj. 81,7% kwoty planu wydatków po zmianach (1 273 952,7 tys. zł) były wyższe o 50 146,1 tys. zł, tj. o 5,1%, od kwoty wydatków z tej grupy w 2023 r. (990 736,6 tys. zł). Wydatki w ramach tej grupy ekonomicznej nie obejmują dotacji na wydatki majątkowe.

W tej części udzielane były dotacje podmiotowe, celowe oraz przedmiotowe na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa¹².

Ponad 83% wydatków w ramach dotacji przedmiotowych stanowiły wydatki na dotacje na dofinansowanie kosztów postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej i w 2024 r. wyniosły 76 440 tys. zł, tj. 97,6% planu po zmianach (78 337 tys. zł). Z kolei największy udział w dotacjach przedmiotowych na postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej, tj. 58,2% (44 466,8 tys. zł) stanowiły dotacje przekazane podmiotowi świadczącemu subsydiowane usługi hodowcom bydła będącymi mikro- albo małymi lub średnimi przedsiębiorcami, polegające na prowadzeniu ksiąg hodowlanych bydła ras mlecznych, z wyłączeniem rasy białogrzbietej oraz prowadzeniu oceny wartości użytkowej bydła ras mlecznych.

¹² Dz. U. z 2015 r. poz. 1170, ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie stawek dotacji.

Obowiązujące w 2024 r. stawki dotacji na ww. cel zostały określone rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lipca 2023 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie stawek dotacji przedmiotowych¹³ i wyniosły 3229 tys. zł na prowadzenie ksiąg hodowlanych bydła ras mlecznych, z wyłączeniem rasy białogrzbietej oraz 40 938 tys. zł na prowadzenie oceny wartości użytkowej bydła ras mlecznych.

Podmiot świadczący usługi dwukrotnie kierował w 2022 r. do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pisma¹⁴, w których zwracał się o zwiększenie stawek dotacji do kwot z roku 2018.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że pisma te były konsekwencją zmniejszenia w 2019 r. stawek dotacji na finansowanie kosztów kwalifikowalnych subsydiowanych usług polegających na prowadzeniu ksiąg hodowlanych oraz oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt gospodarskich.

W 2019 r. stawki te zostały zmniejszone¹⁵: w przypadku usługi prowadzenia ksiąg bydła ras mlecznych z wyjątkiem rasy białogrzbietej z 5445 tys. zł do kwoty 2304,5 tys. zł (o 58%), a w przypadku usługi prowadzenia oceny wartości użytkowej bydła ras mlecznych z 44 350 tys. zł do kwoty 18 768,8 tys. zł (o 58%).

W sprawie przedstawienia kalkulacji ww. stawek dotacji przedmiotowych Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił m.in. że „(...) Pierwotnie określone stawki były zmieniane zależnie od możliwości budżetowych w danym okresie. Przykładem takiej sytuacji była zmiana stawek w 2019 r. spowodowana w pierwszej kolejności zmniejszeniem wydatków budżetowych określonych w ustawie budżetowej na rok 2019 w odniesieniu do wydatków na postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej, a następnie blokadami wydatków budżetu państwa. W związku z tym zaszła konieczność zmniejszenia stawek dotacji na finansowanie kosztów kwalifikowalnych subsydiowanych usług świadczonych na rzecz hodowców MŚP polegających na prowadzeniu ksiąg hodowlanych oraz oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt gospodarskich, w tym m.in. polegających na prowadzeniu ksiąg i oceny wartości użytkowej bydła ras mlecznych. Przeprowadzone wtedy zmiany stawek dotacji na te zadania wynikały z konieczności dostosowania ich do środków przewidzianych w budżecie na ten cel i nie uwzględniały rzeczywistych kosztów realizacji tych zadań przez podmioty (...).”

(akta kontroli str. 677-825, 1511-1792, 2265-3147, 4041-4065, 5517-6003, 6442, 6557-6697, 7126-7196, 8395-8437)

W związku z uwagą¹⁶ dotyczącą utrzymującego się od 2015 r. stanu prawnego polegającego na udzielaniu dotacji przedmiotowych na dofinansowanie kosztów ochrony roślin przez GIORiN wyłącznie na podstawie rozporządzenia w sprawie stawek dotacji, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi rozporządzeniem z dnia 10 czerwca 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz

¹³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1562.

¹⁴ Pismo z dnia 28 kwietnia 2022 r. znak D.070-08/22 oraz pismo z dnia 12 października 2022 r. znak D.070-13/22.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z dnia 1 sierpnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. poz. 1522).

¹⁶ Informacja o wynikach kontroli NIK „Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo” KRR.430.3.2024 Nr ewid. 59/2024/P/24/001/KRR.

rolnictwa¹⁷ uchylił rozdział 3 – dotacje na dofinansowanie kosztów ochrony roślin.

(akta kontroli str. 670-671)

U dysponenta części 32 – Rolnictwo kontrolą objęto prawidłowość udzielenia i rozliczenia dotacji celowej w kwocie 628 173,1 tys. zł, tj. 69,3% zrealizowanych dotacji celowych w tej części (907 051,1 tys. zł) oraz siedmiu dotacji podmiotowych w łącznej kwocie 42 351 tys. zł, co stanowiło 100% zrealizowanych dotacji podmiotowych w tej części z tego:

- 1) dotacja celowa została zrealizowana na dopłaty do ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w kwocie 628 173,1 tys. zł, tj. 73,5% kwoty planu wydatków po zmianach 854 138,5 tys. zł. Dotacja została przekazana na podstawie umów zawartych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dziewięcioma zakładami ubezpieczeń, zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich¹⁸. W umowach na 2024 r., po uwzględnieniu zmian wprowadzonych aneksami, określono limit ww. dopłat w łącznej kwocie 765 865 tys. zł. W związku z niewykorzystaniem części środków przeznaczonych na dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonał dwóch blokad planowanych wydatków na kwotę 214 000 tys. zł. Niepełne wykorzystanie środków przeznaczonych na dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich wynikało z mniejszego niż oczekiwano zainteresowania producentów rolnych ubezpieczeniem upraw rolnych i zwierząt gospodarskich;
- 2) dotacje podmiotowe zostały wykorzystane w wysokości 42 351 tys. zł, tj. 99,8% kwoty planu wydatków po zmianach (42 432 tys. zł), z tego wydatkowano na rzecz:
 - Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi kwotę 22 017 tys. zł, tj. 99,6% kwoty planu wydatków po zmianach (22 098 tys. zł)
 - Centralnego Ośrodka Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej kwotę 16 742 tys. zł, tj. 100% kwoty planu wydatków po zmianach,
 - pięciu muzeów kwotę 3592 tys. zł, tj. 100% kwoty planu wydatków po zmianach, z tego dla:
 - ✓ Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie – 2155,2 tys. zł,
 - ✓ Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu – 718,4 tys. zł,
 - ✓ Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie – 431 tys. zł,
 - ✓ Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej – 179,6 tys. zł,
 - ✓ Muzeum w Łowiczu – 107,8 tys. zł.

Doboru próby dotacji celowej do kontroli dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższą kwotę wypłaconej dotacji w części 32 – Rolnictwo oraz 100% dotacji podmiotowych.

W badanej próbie dotacji nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie poszczególnych transz dotacji celowej następowało zgodnie z zawartymi umowami z zakładami ubezpieczeń, a dotacji podmiotowej na podstawie postanowień Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w oparciu o składane zapotrzebowania przez jednostki. Dysponent części weryfikował prawidłowość wykorzystania dotacji na podstawie przedstawionych rozliczeń. Zatwierdzenie

¹⁷ Dz. U. poz. 860.

¹⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 477.

i rozliczenia dotacji celowej w zakresie rzeczowym i finansowym nastąpiło w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

Po kontroli I/22/002 – *Finansowanie wydatków związanych z uczestnictwem polskich organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej w latach 2015–2021*, w wystąpieniu pokontrolnym z 30 stycznia 2023 r.¹⁹ sformułowano wniosek o podjęcie działań celem zwrotu dotacji celowej przez Krajową Radę Izb Rolniczych w kwocie 143 399,40 zł, która została wykorzystana na dofinansowanie kosztów uczestnictwa polskich organizacji rolniczych w konferencjach, kongresach lub posiedzeniach organizacji niewymienionych w § 2 ust. 1 rozporządzenia²⁰ z dnia 2 września 2015 r. i z dnia 28 października 2021 r.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że: „(...) po analizie wystąpienia pokontrolnego Najwyższej Izby Kontroli z dnia 30 stycznia 2023 r. z tej kontroli nie znajduję uzasadnienia do wszczęcia postępowania administracyjnego w kwestii zwrotu przez Krajową Radę Izb Rolniczych środków finansowych zakwestionowanych przez Najwyższą Izbę Kontroli. Dodatkowo wystąpię do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z pismem przekazującym zaktualizowane stanowisko odnośnie braku zasadności wszczynania postępowania administracyjnego w zakresie egzekucji środków uznanych przez Najwyższą Izbę Kontroli za wydatkowane niezgodnie z przeznaczeniem.”

(akta kontroli str. 2234-2248, 3148-3845, 4724-4833, 6007-6022, 6796-6955, 7197-7208, 7244-7248, 8871-8773, 9136-9139

Wydatki bieżące państwowych jednostek budżetowych (dysponentów środków) w części 32 – Rolnictwo zostały zrealizowane w wysokości 1 142 219,6 tys. zł, tj. 96,9% kwoty planu wydatków po zmianach (1 178 358,4 tys. zł) i były one wyższe o 193 603,8 tys. zł, tj. o 20,4%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (948 615,8 tys. zł). W kwocie tych wydatków 71,5% (816 464,9 tys. zł) stanowiły wydatki na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi od wynagrodzeń.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych zostały zrealizowane w wysokości 17 677,7 tys. zł, tj. 95,9% kwoty planu wydatków po zmianach (18 426 tys. zł) i były wyższe o 1649,4 tys. zł, tj. o 10,3%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (16 028,3 tys. zł). W ramach tych wydatków finansowano m.in.: dodatki mieszkaniowe i wiejskie dla nauczycieli, wypłaty przeznaczone na pomoc zdrowotną dla nauczycieli, świadczenia na start dla nauczycieli, dofinansowanie zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów w latach 2023–2025 w ramach Rządowego Programu Pomocy Uczniom Niepełnosprawnym, refundację kosztów zakupów dokonanych w ramach świadczeń wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.

¹⁹ LRZ.411.002.01.2022.

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 2015 r. w sprawie udzielania i rozliczania dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej (Dz. U. poz. 1391) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 października 2021 r. w sprawie udzielania i rozliczania dofinansowania kosztów związanych z uczestnictwem niektórych organizacji rolniczych w ponadnarodowych organizacjach rolniczych reprezentujących interesy zawodowe rolników indywidualnych wobec instytucji Unii Europejskiej (Dz. U. poz. 2030).

Wydatki na wynagrodzenia osobowe²¹ w państwowych jednostkach budżetowych finansowanych w ramach części 32 – Rolnictwo zrealizowano w kwocie 687 321,2 tys. zł, tj. w 99,6% kwoty planu wydatków po zmianach (689 987,6 tys. zł) i były one wyższe o 157 048,3 tys. zł, tj. o 29,6%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (530 272,9 tys. zł). Wzrost wynagrodzeń wynikał ze zwiększenia środków na wynagrodzenia związku z podwyżką wynagrodzeń dla nauczycieli o 30% przewidzianą w ustawie budżetowej na rok 2024. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat²² w tej części wyniosło 9942 zł i było wyższe o 1825 zł, tj. o 22,5% w porównaniu do 2023 r. (8117 zł). Przeciętne zatrudnienie w państwowych jednostkach budżetowych stanowiło 5761 etatów i w porównaniu do 2023 r. (5444 etatów) było wyższe o 317 etatów. Wzrost przeciętnego zatrudnienia nastąpił w szczególności w jednostkach działu oświata i wychowanie – szkoły rolnicze o 210 etatów oraz w dziale edukacyjna opieka wychowawcza (internaty i bursy szkolne) o 51 etatów. Zwiększenie zatrudnienia w szkołach rolniczych oraz bursach i internatach było konsekwencją wprowadzenia reformy edukacyjnej, w wyniku której do szkół trafili uczniowie skumulowanego rocznika, tj. absolwenci gimnazjów i szkół podstawowych. Ponadto wzrost przeciętnego zatrudnienia nastąpił w Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej (o 29 etatów), co wynikało z powrotu pracowników z urlopów macierzyńskich i rodzicielskich.

Wydatki majątkowe w części 32 – Rolnictwo zrealizowano w kwocie 197 927,6 tys. zł, tj. w 93,4% kwoty planu wydatków po zmianach (211 993,2 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 13 841,5 tys. zł, tj. o 7,5%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (184 086,1 tys. zł). W ramach tych wydatków zostały zrealizowane zadania inwestycyjne oraz zakupy inwestycyjne przez szkoły rolnicze i internaty m.in. na modernizację budynków dydaktycznych, zakup środków transportu, maszyn rolniczych, urządzeń gastronomicznych do kuchni w kwocie 135 479,9 tys. zł, tj. w 68,4% wydatków majątkowych ogółem w tej części.

Zobowiązania w części 32 – Rolnictwo na koniec 2024 r. wyniosły 61 363,1 tys. zł i były wyższe o 12 079,4 tys. zł, tj. o 24,5%, od zobowiązań na koniec 2023 r. (49 283,7 tys. zł) i wynikały m.in. ze wzrostu wynagrodzeń wraz z pochodnymi o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024. Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2024 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2024 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

W rocznym łącznym sprawozdaniu Rb-28 o wykonaniu planu wydatków budżetu państwa wykazano w rozdziale 80115 Technika zobowiązania w § 4010 – Wynagrodzenia osobowe pracowników oraz w § 4790 – Wynagrodzenia osobowe nauczycieli na łączną kwotę 112,5 tys. zł.

Dyrektor Departamentu Budżetu wyjaśniła, m.in., że zobowiązania te dotyczą przede wszystkim nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne oraz części podatku dochodowego za miesiąc grudzień 2024 r. w dwóch szkołach, tj. w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Szczecinie i w Gorzowie Wielkopolskim. Dyrektor wyjaśniła ponadto, że wykazane zobowiązania przez wymienione jednostki noszą znamiona naruszenia dyscypliny finansów publicznych zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r.

²¹ Według sprawozdania Rb-70 – sprawozdanie o zatrudnieniu i wynagrodzeniach.

²² W przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych²³. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniach 11 i 12 marca 2025 r., polecił pisemnie ww. jednostkom, złożyć zawiadomienia o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych, stosownie do art. 93 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 7862-7867, 7925-7967, 8774-8762)

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 32 – Rolnictwo zrealizowano w kwocie 203 769,6 tys. zł, tj. w 89,8% kwoty planu wydatków po zmianach (226 960,6 tys. zł).

Wydatki te były wyższe o 17 433,9 tys. zł, tj. o 9,4%, od zrealizowanych wydatków w 2023 r. (186 335,7 tys. zł). Wykonanie w 2024 r. wyższych wydatków w porównaniu do 2023 r. wynikało z realizacji wyższych wydatków na: wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, zakup materiałów i wyposażenia, zakup usług remontowych, zadania inwestycyjne.

W tej części dysponent III stopnia MRiRW zrealizował w ramach działania Pomoc Techniczna Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (dalej: PROW 2014–2020) wydatki w kwocie ogółem 59 405,9 tys. zł, tj. 95,4% kwoty planu wydatków po zmianach (62 271,9 tys. zł).

Zrealizowane wydatki dysponenta III stopnia MRiRW według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 195 172,4 tys. zł (95,8% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 7952,3 tys. zł (3,9%),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 644,9 tys. zł (0,3%).

Wydatki bieżące państwowych jednostek budżetowych zrealizowane w wysokości 195 172,4 tys. zł, tj. 90,6% kwoty planu wydatków po zmianach (215 341,5 tys. zł) i były one wyższe o 17 685,4 tys. zł, tj. o 10%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (177 487 tys. zł).

Wydatki majątkowe zrealizowano w kwocie 7952,3 tys. zł, tj. w 73,7% kwoty planu wydatków po zmianach (10 792 tys. zł). Wydatki te były niższe o 375,2 tys. zł, tj. o 4,5%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (8327,5 tys. zł).

Świadczenia na rzecz osób fizycznych zostały zrealizowane w wysokości 644,9 tys. zł, tj. 78% kwoty planu wydatków po zmianach (827,1 tys. zł) i były wyższe o 123,7 tys. zł, tj. o 23,7%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (521,1 tys. zł).

Niższe wykonanie wydatków w tej grupie w stosunku do planu po zmianach wynikało m.in. z mniejszej niż zakładano liczby wniosków złożonych przez pracowników o refundację kosztów zakupu okularów, niższym wzrostem cen odzieży i obuwia roboczego, brakiem złożenia wniosków o nagrody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, mniejszym niż zakładano zwrotem kosztów podróży i zakwaterowania członków Komitetu Monitorującego oraz grup roboczych w związku z mniejszą liczbą posiedzeń, niepełną frekwencją uczestników oraz organizacją części spotkań on-line.

W ramach części 32 – Rolnictwo u dysponenta III stopnia w MRiRW szczegółowym badaniem objęto próbę wydatków budżetu państwa w kwocie 22 814,1 tys. zł,

²³ Dz. U. z 2024 r. poz. 104.

tj. 35 zapisów księgowych wylosowanych metodą monetarną MUS²⁴, z tego: w grupie wydatków bieżących²⁵ 31 zapisów na kwotę 18 408,5 tys. zł oraz w grupie wydatków majątkowych cztery zapisy na kwotę 4405,6 tys. zł. Stanowiło to 29,3% zrealizowanych wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW w 2024 r. w kwocie 77 952,5 tys. zł z wyłączeniem wydatków na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, na odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych i wpłaty na pracownicze programy kapitałowe finansowane przez podmiot zatrudniający.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Wydatki były poniesione w sposób oszczędny, umożliwiając terminową realizację zadań, w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. W badanej próbie nie stwierdzono wystąpienia przypadków nieterminowych płatności skutkujących zaplaceniem odsetek.

(akta kontroli str. 8451-8465, 8469-8530)

Wydatki na wynagrodzenia dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 32 – Rolnictwo zostały zrealizowane w kwocie 104 127,1 tys. zł, tj. 99,8% kwoty planu wydatków po zmianach (104 311,6 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 17 577,1 tys. zł, tj. o 20,3%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (86 550 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 13 651 zł i było wyższe o 2216 zł, tj. o 19,4% w porównaniu do 2023 r. (11 435 zł). Przeciętne zatrudnienie wyniosło 635,65 etatów i w porównaniu do 2023 r. (630,74 etatów) było wyższe o 4,91 etatów, tj. o 0,8%.

Wzrost wydatków z tytułu wynagrodzeń wynikał ze zwiększenia środków MRiRW na wynagrodzenia związku z podwyżką wynagrodzeń w sferze budżetowej o 20% przewidzianą w ustawie budżetowej na rok 2024 oraz zwiększenia budżetu na wynagrodzenia z rezerw celowych m.in. w związku z przygotowaniem i sprawowaniem przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej w I połowie 2025 r.

Nie wystąpiły przypadki wypłat wynagrodzeń ze środków będących w dyspozycji dysponenta III stopnia MRiRW na rzecz pracowników lub funkcjonariuszy zatrudnionych w jednostkach podległych.

W 2024 r. nastąpiła wypłata wynagrodzenia dla 14 pracowników MRiRW, GIORiN i Głównego Inspektoratu Weterynarii w części 32 – Rolnictwo na kwotę 647,4 tys. zł, na podstawie umowy nr 59/DC/FC/2024 o udzielenie wsparcia ze środków Funduszu Cyberbezpieczeństwa zawartej 8 października 2024 r. pomiędzy Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi a Ministrem Cyfryzacji.

Oprócz wydatków na wynagrodzenia i pochodne, w ramach wydatków bieżących sfinansowano koszty w kwocie 20 867,5 tys. zł dotyczące ochrony i prac

²⁴ MUS (ang. Monetary Unit Sampling) jest to metoda monetarna losowania wydatków z prawdopodobieństwem proporcjonalnym do wartości.

²⁵ Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2022 r. ze szczegółowego badania wydatków wyłączono grupę wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych oraz wydatki bieżące jednostek budżetowych w §§ 401-408 dotyczących wynagrodzeń osobowych i dodatkowego wynagrodzenia rocznego, §§ 411-414 dotyczących składek od wynagrodzeń na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy, ubezpieczenia zdrowotne i wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, § 418 Równoważniki pieniężne i ekwiwalenty dla żołnierzy i funkcjonariuszy oraz pozostałe należności, § 420 Fundusz operacyjny, § 444 Odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, § 471 Wpłaty na PPK finansowane przez podmiot zatrudniający, a także wydatki poniżej 1 tys. zł.

porządkowych na terenie budynku MRiRW, odprowadzania ścieków, odbioru odpadów, monitoringu systemu sygnalizacji pożaru, serwisu i usług informatycznych, wydruku centralnego, usług pocztowych, usług kserograficznych, poligraficznych i cateringowych, koszty wymiany pompy w stacji uzdatniania wody, zakupu oprogramowania antywirusowego, organizacji stoiska informacyjno-promocyjnego, wynajęcia powierzchni wystawienniczej, działań informacyjno-promocyjnych dotyczących produktów wysokiej jakości, usług poligraficznych, kampanii informacyjno-edukacyjnych w mediach, dostępu do serwisu PAP, przeprowadzenia usługi szkoleniowej oraz w kwocie 19 059,5 tys. zł na opłacenie składek do organizacji międzynarodowych (obowiązkowych i dobrowolnych), a także wydatki w wysokości 3534,7 tys. zł na naprawę i konserwację urządzeń klimatyzacyjnych, naprawę i przegląd technicznych samochodów, prace remontowe, przeglądy serwisowe i konserwacyjne instalacji wentylacyjnych.

W planie po zmianach dysponenta III stopnia w MRiRW na 2024 r., w ramach części 32 – Rolnictwo zaplanowano wydatki majątkowe w kwocie 10 792 tys. zł, które zostały zrealizowane w wysokości 7952,3 tys. zł, tj. w 73,7%, i były niższe o 375,2 tys. zł, tj. o 4,5%, od zrealizowanych w 2023 r. (8327,5 tys. zł).

W zakresie zmian planu finansowego badaniem objęto wydatki majątkowe ujęte w planie wydatków po zmianach w wysokości 7303 tys. zł wykazywane przez MRiRW w sprawozdaniu sporządzanym do Ministerstwa Finansów „INW wykonanie wydatków inwestycyjnych w 2024 r.”, celem przygotowania informacji dotyczącej wykonania ustawy budżetowej, stosownie do art. 182 ust. 2 ufp²⁶, nie stwierdzając nieprawidłowości.

W ustawie budżetowej na rok 2024 na wydatki majątkowe przewidziano kwotę w wysokości 7453 tys. zł i przeznaczona była ona na realizację ośmiu zadań. W 2024 r. zrezygnowano z realizacji jednego zadania dotyczącego termomodernizacji budynku MRiRW ujętego w planie po zmianach na kwotę 169 tys. zł, z uwagi na przedłużające się procedury rozpatrzenia wniosku MRiRW złożonego w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021–2027. W trakcie 2024 r. nie wprowadzono do realizacji nowych zadań. Zmniejszono planowane wydatki dla dwóch zadań łącznie o kwotę 1432 tys. zł. W przypadku czterech zadań planowane wydatki pozostały bez zmian, natomiast w przypadku dwóch zadań zwiększono planowane wydatki łącznie o kwotę 1282 tys. zł. Spośród zrealizowanych zadań główne pozycje wydatków dotyczyły zakupu sprzętu i wyposażenia za kwotę 1207 tys. zł (95,6% planu po zmianach), zakupu infrastruktury sieciowej i serwerowej za kwotę 774,8 tys. zł (90,1% planu po zmianach), zakupu oprogramowania komputerowego za kwotę 435,5 tys. zł (87,6% planu po zmianach), modernizacji i rozbudowy pomieszczeń serwerowni za kwotę 816,9 tys. zł (99,9% planu po zmianach). Efektami rzeczowymi osiągniętymi w ramach poniesionych wydatków majątkowych była poprawa stanu bezpieczeństwa, higieny pracy i estetyki budynku, zwiększenie funkcji użytkowych pomieszczeń, zapewnienie sprawnego i efektywnego funkcjonowania systemów i urządzeń w budynku MRiRW, poprawa bezpieczeństwa infrastruktury sieciowej i serwerowej oraz zmniejszenie kosztów eksploatacji posiadanych składników majątkowych.

Zobowiązania w części 32 – Rolnictwo dysponenta III stopnia MRiRW na koniec 2024 r. wyniosły 9958,2 tys. zł i były wyższe o 2034,3 tys. zł, tj. o 25,7%, od

²⁶ Sprawozdanie to nie obejmuje wydatków na współfinansowanie projektów realizowanych z udziałem środków Unii Europejskiej.

zobowiązań na koniec 2023 r. (7923,9 tys. zł) i wynikały m.in. ze wzrostu wynagrodzeń wraz z pochodnymi o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024. Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2024 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2024 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w styczniu 2025 r. zwrócił do Ministerstwa Finansów na rachunek wydatków w części 32 – Rolnictwo niewykorzystane środki za rok 2024 w wysokości 8831,8 tys. zł, w tym dotacje 8827,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 2249-2254, 6486-6522, 6043-6050, 6433-6471, 5062-5095, 8531-8544, 8871)

Wydatki na działania informacyjno-promocyjne u dysponenta III stopnia w MRiRW w części 32 – Rolnictwo

Komórki organizacyjne realizujące i koordynujące zadania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie działalności promocyjnej zostały wskazane w regulaminie organizacyjnym MRiRW, który obowiązywał od 12 lutego 2022 r.²⁷ Zgodnie z regulaminem, realizacja zadań informacyjno-promocyjnych została przypisana Departamentowi Rolnictwa Ekologicznego i Jakości Żywności (dalej: DEJ), Departamentowi Pomocy Technicznej (dalej: DPT) oraz Departamentowi Komunikacji i Promocji (dalej: DKP), który został wyznaczony na koordynatora realizacji zadań informacyjnych, komunikacyjnych i promocyjnych. Zadania z zakresu informacji i promocji zostały ponadto uszczegółowione w wewnętrznych regulaminach organizacyjnych: Departamentu Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy, Departamentu Strategii i Rozwoju, Departamentu Płatności Bezpośrednich, Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich oraz Biura Administracyjnego i Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin.

Nadzór nad komórkami organizacyjnymi sprawowali członkowie Kierownictwa MRiRW zgodnie z określonym podziałem kompetencji²⁸.

Dyrektor DKP wyjaśniła, że plany i cele działalności informacyjno-promocyjnej na 2024 r. zostały określone m.in. w obowiązującym planie działalności Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, planach pracy komórek organizacyjnych, planie zamówień i zakupów oraz strategiach, programach i wytycznych dotyczących konkretnych działań.

(akta kontroli str. 11-53, 903-1100, 5096-5115)

Koordynacja działań informacyjno-promocyjnych prowadzona przez DKP polegała na: przygotowaniu we współpracy z komórkami organizacyjnymi MRiRW Planu działań informacyjno-promocyjnych (dalej również: Plan), agregacji danych, okresowym monitorowaniu stopnia realizacji zgłoszonych działań oraz sporządzeniu podsumowania Planu. W przypadku stwierdzonych nieścisłości, DKP prosił komórki o uzupełnienie lub poprawienie Planu.

Departament Komunikacji i Promocji w I kwartale 2024 r. przedstawił do akceptacji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Plan działań informacyjno-promocyjnych oraz sprawozdanie z wykonania Planu w 2023 roku. Na polecenie Ministra, DKP przekazał projekt Planu do akceptacji wiceministrom nadzorującym poszczególne komórki organizacyjne MRiRW realizujące działania

²⁷ Zarządzenie nr 2 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 lutego 2024 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego MRiRW.

²⁸ Zarządzenie nr 1 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 stycznia 2024 r. w sprawie podziału kompetencji w Kierownictwie MRiRW oraz zarządzenie nr 40 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 grudnia 2024 r. w sprawie podziału kompetencji w Kierownictwie MRiRW.

informacyjno-promocyjne. Plan działań informacyjno-promocyjnych został zatwierdzony przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi 9 sierpnia 2024 r.

W dniu 22 listopada 2024 r. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zatwierdził zmianę Planu.

Podsumowanie z wykonania rocznego planu działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez MRiRW za 2024 r. sporządzone przez DKP, zostało zatwierdzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi 5 marca 2025 r.
(akta kontroli str. 983-1005, 5042-5061, 7250-7780)

Na próbie siedmiu projektów, w tym pięciu o najwyższej wartości, zbadano zasadność dokonywanych zmian w Planie. Przeprowadzone badanie dotyczyło zmniejszenia planu wydatków dla trzech projektów oraz zwiększenia planu wydatków dla czterech projektów.

W wyniku badania ustalono, że dokonane zmiany były zasadne i uzyskały akceptację nadzorującego członka kierownictwa. W przypadku jednej zmiany polegającej na zwiększeniu planowanych wydatków na jeden z projektów z kwoty 40 tys. zł o kwotę 255 tys. zł, tj. do kwoty 295 tys. zł, Dyrektor DEJ wyjaśnił, że w wyniku omyłki pisarskiej zamiast kwoty 400 tys. zł do Planu wpisano kwotę 40 tys. zł. W efekcie w Planie powinno nastąpić zmniejszenie wydatków z kwoty 400 tys. zł do kwoty 295 tys. zł, tj. o kwotę 105 tys. zł. W przypadku drugiego z projektów zmiana planowanej kwoty wydatków, tj. z kwoty 40,6 tys. zł na kwotę 68,7 tys. zł została uwzględniona dopiero w zmienionym Planie działań z 22 listopada 2024 r., pomimo, że wydatku dokonano w drugim kwartale 2024 r., a zatem kwota 68,7 tys. zł powinna zostać uwzględniona w Planie działań informacyjno-promocyjnych z 9 sierpnia 2024 r. Ponadto ustalono, że wydatki w łącznej kwocie 197,7 tys. zł poniesione na rzecz 35 podmiotów na organizację i prezentację produktów spożywczych wysokiej jakości oraz potraw z tych produktów nie zostały uwzględnione w Planie działań.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność dokonywania analizy i weryfikacji wydatków zgłaszanych do Planu, a także uwzględniania w tym planie ogółu działań informacyjno-promocyjnych przeprowadzanych w MRiRW.

(akta kontroli str. 983-1005, 5042-5061, 7250-7780, 7788-7823, 8100-8197)

W MRiRW nie było jednolitych regulacji wewnętrznych dotyczących monitorowania i oceny wyników prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych. Dyrektor DKP wyjaśniła, m.in. że „(...) *monitorowanie efektów prowadzonych działań informacyjno-promocyjnych i mierniki ich skuteczności były prowadzone i określone w zależności od zakresów merytorycznych, źródeł finansowania, rodzaju działań i kanałów komunikacji (...), a informacje te, znalazły odzwierciedlenie m.in. w raportach z zakończonych kampanii internetowych, raportach poemisyjnych oraz w podsumowaniu Planu działań informacyjno-promocyjnym. Monitorowanie efektów prowadzonych działań odbywało się w ramach sprawozdań z wykonania planu pracy poszczególnych komórek. Departamenty przedkładały kwartalną oraz roczną informację o wykonaniu celu i miernika dla prowadzonych działań (...)*”.

Wydatki na działania informacyjno-promocyjne w części budżetowej 32 – Rolnictwo w 2024 r. wyniosły łączne 19 947,6 tys. zł, co stanowiło 9,8% wydatków ogółem dysponenta III stopnia MRiRW w tej części budżetowej. Główne tematy zrealizowanych działań w 2024 r. dotyczyły kampanii informacyjno-edukacyjnych polegających na emisji spotów radiowych i telewizyjnych dotyczących rolnictwa i gospodarki żywnościowej. Pozostałe wydatki dotyczyły organizacji stoisk informacyjno-promocyjnych, zakupu

materiałów informacyjno-promocyjnych, zamieszczenia artykułów w prasie drukowanej, nagród w konkursach organizowanych przez MRiRW oraz pozostałych działań informacyjno-promocyjnych.

Wydatki te były niższe o 2853,9 tys. zł, tj. o 12,5% niż w 2023 r. (22 801,5 tys. zł) co było spowodowane zmianą katalogu realizowanych zadań informacyjno-promocyjnych przez MRiRW w 2024 r.

(akta kontroli str. 881-1110, 5125-5516, 6957-7085, 7788-7798, 7997-8171)

Badaniem objęto próbę 72 wydatków bieżących na działalność informacyjno-promocyjną w 2024 r. poniesionych w ramach części 32 – Rolnictwo w wysokości 4124,3 tys. zł, tj. 20,7% wydatków ogółem na działalność informacyjno-promocyjną w 2024 r. w tej części.

Doboru dokonano według osądu kontrolera, uwzględniając przeprowadzoną analizę ryzyka wystąpienia nieprawidłowości, w tym wyniki wcześniejszych kontroli. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości w odniesieniu do kwoty 3926,6 tys. zł. Nieprawidłowość w wydatkach na kwotę 197,7 tys. zł opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 3473-3547, 3846-3880, 5125-5516, 6957-7116)

W ramach działalności MRiRW dokonano zakupu materiałów informacyjno-promocyjnych, które zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Generalnego MRiRW zostały wyłączone z ewidencji magazynowej²⁹.

W 2024 r. osiem departamentów MRiRW dokonywało zakupów materiałów informacyjno-promocyjnych, z których tylko jeden Departament Hodowli Roślin (dalej: DHR) – nie prowadził ewidencji. Poniesione wydatki przez DHR dotyczyły zakupu folderów filatelistycznych i kart pocztowych na łączną kwotę 14,4 tys. zł. Zastępca dyrektora DHR wyjaśnił, że „(...) wybór rodzaju zamówionych materiałów opierał się na kryteriach uniwersalności, trwałości przekazu oraz szerokiego grona odbiorców. Zakres tematyczny zakupu materiałów pozostawał w kompetencjach przypisanych Departamentowi i został zaplanowany w taki sposób, żeby materiały nie ulegały dezaktualizacji. Ze względu jednak na ograniczoną liczbę, a także bieżący sposób dystrybucji, nie zachodziła potrzeba prowadzenia ewidencji rozchodu tych materiałów (...)”.

(akta kontroli str. 4646-4723)

Departament Audytu i Kontroli w 2024 r. przeprowadził czynności sprawdzające po audycie wewnętrznym w 2023 r. w zakresie koordynacji i realizacji działań promocyjnych i informacyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Czynności sprawdzające zostały przeprowadzone w zakresie wykonania wniosków dotyczących:

- 1) opracowania przez DKP wytycznych i zasad w zakresie koordynacji działań informacyjno-promocyjnych w odrębnym dokumencie i przekazania go do wiadomości i realizacji departamentom, wraz z zamieszczeniem w intranecie;
- 2) wprowadzenia obowiązku zatwierdzania przez Ministra rocznego planu działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez Ministerstwo;
- 3) wprowadzenia obowiązku sporządzania podsumowań lub sprawozdań z wykonania rocznych planów działań informacyjno-promocyjnych

²⁹ Zarządzenie nr 10 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 lutego 2023 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji gospodarki materiałowej oraz zarządzenie nr 7 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2024 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji gospodarki materiałowej.

prowadzonych przez Ministerstwo oraz ich zatwierdzania przez kierownictwo Ministerstwa;

- 4) rozważenie utworzenia bazy dobrych praktyk w zakresie koordynacji i realizacji działań informacyjnopromocyjnych.

Departament Audytu i Kontroli pozytywnie ocenił prace nad poprawą procesów koordynowania planowania i realizacji planów działań informacyjno-promocyjnych prowadzonych przez MRiRW. Zastrzeżenia dotyczyły m.in. braku sformalizowanych procedur dotyczących sporządzania i zatwierdzania rocznych planów działań informacyjno-promocyjnych oraz sporządzania i zatwierdzania sprawozdań z ich wykonania. W zakresie stopnia realizacji zaleceń audytowych, ustalono, że zalecenia nr 1 i 2 są w trakcie realizacji, natomiast zalecenia nr 3 i 4 zostały zrealizowane.

(akta kontroli str. 1276-1330, 7781-7787)

Po kontroli Najwyższej Izby Kontroli nr P/24/001 „Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo” NIK w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 12 kwietnia 2024 r. skierowała do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi trzy wnioski pokontrolne w zakresie działalności informacyjno-promocyjnej.

Odnosnie do wniosku nr 1 dotyczącego zapewnienia efektywnej koordynacji działalności informacyjno-promocyjnej, w tym aktualności planu działań jako skutecznego narzędzia służącego ewaluacji i monitorowaniu prowadzonych działań oraz dokonywanych wydatków w tym zakresie – ustalono że wniosek był w trakcie realizacji.

W Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi wdrożono wytyczne do sporządzania kwartalnych oraz rocznych podsumowań z realizacji zadań informacyjno-promocyjnych, a w intranecie MRiRW opublikowano bazę wiedzy działań informacyjno-promocyjnych. W trakcie opracowywania było zarządzenie Dyrektora Generalnego w sprawie wprowadzenia zasad realizacji działań informacyjno-promocyjnych oraz Podręcznika „Jak budować komunikację i promocję w MRiRW. Ponadto zmieniono sposób opracowywania rocznego Planu działań informacyjno-promocyjnych, tj.: plany kwartalne działań informacyjno-promocyjnych komórek są akceptowane przez nadzorujących członków Kierownictwa. Zmianie uległ również wzór Planu.

Odnosnie do wniosku nr 2 dotyczącego przeprowadzenia analizy potrzeb i celowości wydatków na działalność informacyjno-promocyjną oraz dokonywanie ewaluacji skuteczności i efektywności prowadzonych kampanii informacyjno-promocyjnych z uwzględnieniem adekwatnych mierników – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił że komórki organizacyjne MRiRW zostały zobowiązane do przeprowadzania analizy potrzeb i celowości wydatków na działalność informacyjno-promocyjną oraz do wskazywania mierzalnych celów do osiągnięcia, z określeniem wartości adekwatnych mierników umożliwiających ocenę efektywności kampanii informacyjno-promocyjnych.

Ponadto wyjaśnił, że zostały przekazane do stosowania komórkom organizacyjnym Wytyczne dotyczące planowania, przeprowadzania i ewaluacji kampanii społecznych realizowanych przez urzędy centralne. Dodał, że dla przedstawicieli komórek organizacyjnych MRiRW prowadzących najwięcej działań informacyjno-promocyjnych, zorganizowane zostały warsztaty z efektywnego budowania kampanii informacyjno-promocyjnych. Opracowano projekty Strategii Komunikacji i Promocji MRiRW oraz projekt Podręcznika „Jak budować komunikację i promocję MRiRW”. Projekty tych dokumentów były w trakcie konsultacji.

Odnosnie do wniosku nr 3 dotyczącego dokonywania wydatków, w tym na działalność informacyjno-promocyjną zgodnie z zasadami racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi i z przedmiotem działalności jednostki kontrolowanej – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił że komórki organizacyjne MRiRW zostały zobowiązane do wydatkowania środków na działalność informacyjno-promocyjną zgodnie z zasadami racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi.

Najwyższa Izba Kontroli zauważyła, że wnioski nr 2 i 3 pozostają aktualne wobec stwierdzonej nieprawidłowości, przedstawionej w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym, dotyczącej wydatkowania 197,7 tys. zł na działania informacyjno-promocyjne, co było działaniem niecelowym i niegospodarnym, ponieważ nie określono wymagań w zakresie realizacji zleconych zadań, w tym celu jaki powinien być osiągnięty oraz miernika skuteczności jego realizacji.

(akta kontroli str. 663-676, 9218-9221)

Wydatki w części 33 – Rozwój wsi

W tej części budżetowej realizowane były wydatki na: funkcjonowanie ARiMR, współfinansowanie ze środków budżetu państwa Wspólnej Polityki Rolnej (dalej: WPR) w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (dalej: PS WPR 2023–2027) i PROW 2014–2020, finansowanie pomocy krajowej udzielanej przez ARiMR producentom rolnym na realizację 27 mechanizmów w tym m.in. na: pomoc finansową dla producenta rolnego na szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2023 r. niekorzystnych warunków atmosferycznych, pomoc dla producentów kukurydzy, dopłaty do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych udzielonych producentowi rolnemu, o których mowa w §13zv rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa³⁰ oraz na dotacje celowe dla 17 jednostek doradztwa rolniczego, tj. 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego i Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie (dalej: CDR w Brwinowie) oraz dotacje dla ARiMR, KOWR na Pomoc Techniczną w ramach PROW 2014–2020, a także na działalność statutową dysponenta III stopnia w MRiRW.

Wydatki w tej części budżetowej zostały zrealizowane w wysokości 10 371 166,3 tys. zł, co stanowiło 94,6% kwoty planu wydatków po zmianach (10 959 052,8 tys. zł). Wydatki w części 33 – Rozwój wsi były wyższe o 1 550 705,9 tys. zł, tj. o 17,6%, od zrealizowanych w 2023 r. (8 820 460,4 tys. zł). Wzrost tych wydatków w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. dotyczył głównie wzrostu wydatków w ramach pomocy krajowej o 1 302 521,7 tys. zł, tj. o 55,8% m.in. dla producentów rolnych udzielanej przez ARiMR. W 2024 r. zrealizowane przez ARiMR wydatki wyniosły 9 856 517,7 tys. zł i były wyższe o 1 487 582 tys. zł od wydatków w 2023 r. (8 368 935,7 tys. zł), tj. o 17,8%.

W 2024 r. niższe były wydatki na współfinansowanie z budżetu państwa wydatków na Wspólną Politykę Rolną o 272 720,1 tys. zł o 6,4% w porównaniu do realizacji w 2023 r. (wykonanie w 2024 r. – 3 991 130,1 tys. zł, wykonanie w 2023 r. – 4 263 850,2 tys. zł).

Dyrektor Departamentu Budżetu MRiRW wyjaśniła m.in. że: „*Współfinansowanie krajowe z budżetu państwa na Wspólną Politykę Rolną jest ściśle powiązane z wydatkowaniem środków w budżecie środków europejskich, które zostały*

³⁰ Dz. U. poz. 187, ze zm.

wykonane w kwocie niższej niż planowano. Natomiast niższe wykonanie środków w budżecie środków europejskich w 2024 r. wynika z braku zrealizowanych dochodów w budżecie środków europejskich z tytułu refundacji z KE z 2023 r., gdyż ARiMR nie wypłaciła wszystkich zakładanych na 2023 r. płatności na rzecz beneficjentów WPR na ekoschematy (...)."

Zrealizowane wydatki według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- dotacje – 10 055 009 tys. zł (97% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 293 436,6 tys. zł (2,8%),
- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 22 641,1 tys. zł (0,2%),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 79,6 tys. zł.

Wydatki w ramach grup ekonomicznych, tj. dotacje, wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe, świadczenia na rzecz osób fizycznych prezentowane są łącznie z wydatkami na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej.

Dotacje zrealizowane w części 33 – Rozwój wsi stanowiły kwotę 10 055 009 tys. zł, tj. 94,5% kwoty planu wydatków po zmianach (10 635 783,4 tys. zł) i były wyższe o 1 401 501,6 tys. zł, tj. o 16,2%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (8 653 507,4 tys. zł). Wydatki tej grupy ekonomicznej nie obejmują dotacji na wydatki majątkowe. Na Pomoc Techniczną w ramach PROW 2014–2020 wydatkowano 124 362,1 tys. zł.

W tej części udzielane były dotacje celowe i dotacja podmiotowa.

U dysponenta części 33 – Rozwój wsi kontrolą objęto prawidłowość udzielenia i rozliczenia dotacji celowej 3 638 019,8 tys. zł, tj. 44,5% dotacji celowych w tej części (8 176 708,2 tys. zł) oraz dotacji podmiotowej w kwocie 1 878 300,8 tys. zł, tj. 100% tych dotacji w tej części, z tego zbadano zrealizowane dotacje w kwocie:

- 3 638 019,8 tys. zł, co stanowiło 87,9% kwoty planu wydatków po zmianach (4 137 924 tys. zł) – wydatki zrealizowane w ramach dotacji celowej na finansowanie pomocy krajowej udzielanej przez ARiMR producentom rolnym. Niepełne wykonanie wydatków wynikało z niższego zapotrzebowania ARiMR na środki finansowe, w tym na: dopłaty do oprocentowania kredytów skupowych, dopłaty do oprocentowania bankowych kredytów płynnościowych, pomoc dla producenta rolnego, w którego gospodarstwie rolnym powstały szkody spowodowane wystąpieniem stanu klęski powodzi we wrześniu 2024 r., pomoc stanowiącą równowartość kwoty III i IV raty podatku rolnego za 2024 r. dla producentów rolnych, którzy ponieśli straty w uprawach rolnych w 2024 r. w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych;
- 1 878 300,8 tys. zł, co stanowiło 96,3% kwoty planu wydatków po zmianach (1 949 415 tys. zł) – wydatki zrealizowane w ramach dotacji podmiotowej na funkcjonowanie ARiMR.

Doboru próby wydatków do kontroli dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty wypłaconej dotacji dla ARiMR.

W badanej próbie dotacji nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie poszczególnych transz dotacji celowej następowało zgodnie z zawartą umową z ARiMR, a dotacji podmiotowej na podstawie postanowień Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w oparciu o składane zapotrzebowania przez ARiMR. Dysponent części weryfikował prawidłowość wykorzystania dotacji na podstawie przedstawionych rozliczeń. Zatwierdzenie i rozliczenia dotacji celowej w zakresie rzeczowym i finansowym nastąpiło w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

(akta kontroli str. 831-854, 4992-5041, 6698-6755)

Wydatki bieżące jednostek budżetowych w części 33 – Rozwój wsi zostały zrealizowane w wysokości 22 641,1 tys. zł, tj. 81,2% kwoty planu wydatków po zmianach (27 873,6 tys. zł) i były wyższe o 702,2 tys. zł, tj. o 3,2%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (21 938,9 tys. zł). W kwocie tych wydatków 89% (20 158,6 tys. zł) stanowiły wydatki na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi od wynagrodzeń.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych w części 33 – Rozwój wsi dotyczyły dysponenta III stopnia MRiRW i zostały zrealizowane w wysokości 79,6 tys. zł, tj. 92,8% kwoty planu wydatków po zmianach (85,8 tys. zł) i były wyższe o 59,9 tys. zł, tj. o 304,1%, od kwoty wydatków z tej grupy w 2023 r. (19,7 tys. zł). Wydatki te dotyczyły refundacji kosztów zakupów dokonanych w ramach świadczeń wynikających z przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy.

Wydatki majątkowe w części 33 – Rozwój wsi zrealizowano w kwocie 293 436,6 tys. zł, tj. 99,4% kwoty planu wydatków po zmianach (295 310 tys. zł) i były one wyższe o 148 442,2 tys. zł, tj. o 102,4%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (144 994,4 tys. zł). Wydatki majątkowe w 2024 r. były realizowane przez ARiMR, 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego oraz CDR w Brwinowie. W ramach tych wydatków przebudowano i zmodernizowano część eksploatowanych budynków, zakupiono środki transportu i maszyny rolnicze, urządzenia biurowe. Dokonano także budowy i rozbudowy systemów IT ARiMR na kwotę 217 995,3 tys. zł, co stanowiło 74,3% wydatków majątkowych ogółem w tej części.

Zobowiązania w części 33 – Rozwój wsi na koniec 2024 r. wyniosły 1376 tys. zł i były wyższe o 179,9 tys. zł, tj. o 15%, od zobowiązań na koniec 2023 r. (1196,1 tys. zł), co wynikało m.in. ze wzrostu wynagrodzeń wraz z pochodnymi o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024. Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2024 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2024 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 33 – Rozwój wsi zrealizowano w kwocie 22 680,5 tys. zł, tj. 82,6% kwoty planu wydatków po zmianach (27 459,4 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 1071,7 tys. zł, tj. o 5%, od wydatków w 2023 r. (21 608,8 tys. zł).

Zrealizowane wydatki dysponenta III stopnia MRiRW według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 22 601 tys. zł (99,6% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 79,6 tys. zł (0,4%).

Wydatki bieżące państwowych jednostek budżetowych zostały zrealizowane w wysokości 22 601 tys. zł, tj. 82,6% kwoty planu wydatków po zmianach (27 373,6 tys. zł) i były one wyższe o 1011,9 tys. zł, tj. o 4,7%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (21 589,1 tys. zł).

Szczegółowym badaniem u dysponenta III stopnia w MRiRW objęto próbę wydatków bieżących odpowiadającą 28 zapisom księgowym, wylosowaną z wykorzystaniem metody monetarnej – w kwocie 905,1 tys. zł, tj. 41,9% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2024 r. w kwocie 2158,8 tys. zł z wyłączeniem wydatków na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, na odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych i wpłaty na pracownicze programy kapitałowe finansowane przez podmiot zatrudniający.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Wydatki były poniesione w sposób oszczędny, umożliwiając terminową realizację zadań. W badanej próbie nie stwierdzono wystąpienia przypadków nieterminowych płatności skutkujących zaplaceniem odsetek.

Wydatki na wynagrodzenia osobowe w ramach części 33 – Rozwój wsi dotyczyły dysponenta III stopnia w MRiRW i zostały zrealizowane w kwocie 17 055,8 tys. zł, tj. w prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (17 058,4 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 2645,1 tys. zł, tj. o 18,4%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (14 410,7 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 14 642,2 zł i było wyższe o 2538,9 zł, tj. o 21% w porównaniu do 2023 r. (12 103,3 zł). Przeciętne zatrudnienie w państwowych jednostkach budżetowych wyniosło 97,07 etatów i w porównaniu do 2023 r. (99,22 etatów) było niższe o 2,15 etatu, tj. o 2,2%.

Wzrost wydatków z tytułu wynagrodzeń wynikał ze zwiększenia środków MRiRW na wynagrodzenia w związku z podwyżką wynagrodzeń wraz z pochodnymi w sferze budżetowej o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024 oraz zwiększenia budżetu na wynagrodzenia z rezerw celowych.

Nie wystąpiły przypadki wypłat wynagrodzeń ze środków będących w dyspozycji dysponenta III stopnia MRiRW na rzecz pracowników lub funkcjonariuszy zatrudnionych w jednostkach podległych.

W ramach wydatków bieżących (oprócz wynagrodzeń wraz z pochodnymi) sfinansowano w kwocie 966,9 tys. zł, m.in. zakup usług sprzątania pomieszczeń biurowych, wykonanie ekspertyzy do przeprowadzenia remontu rozdzielni głównej, opłaty notarialne, występy artystyczne, zakup materiałów informacyjno-promocyjnych.

Dysponent III stopnia w MRiRW nie realizował wydatków majątkowych w ramach tej części.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w styczniu 2025 r. zwrócił do Ministerstwa Finansów na rachunek wydatków w części 33 – Rozwój wsi niewykorzystane środki za rok 2024 w wysokości 105 915 tys. zł.

(akta kontroli str. 6442-6471, 6486-6522, 7925-7967, 8451-8465, 8469-8530, 8863-8870)

Wydatki w części 35 – Rynki rolne

W tej części budżetowej realizowane były wydatki na działalność GIJHARS oraz wydatki na działalność dysponenta III stopnia w MRiRW.

Wydatki w tej części zostały zrealizowane w wysokości 75 248,7 tys. zł, co stanowiło 98,5% kwoty planu wydatków po zmianach (76 421,1 tys. zł). Wydatki w części 35 – Rynki rolne były wyższe o 13 011,2 tys. zł, tj. o 20,9%, od zrealizowanych wydatków w 2023 r. (62 237,5 tys. zł). Wzrost tych wydatków w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. spowodowany był głównie wzrostem wynagrodzeń osobowych GIJHARS i u dysponenta III stopnia w MRiRW związku z podwyżką wynagrodzeń wraz z pochodnymi w sferze budżetowej o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024.

Dysponent części 35 – Rynki rolne nie udzielał dotacji w 2024 r.

Zrealizowane wydatki według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 72 230,9 tys. zł (95,9% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 2761,1 tys. zł (3,7% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 256,7 tys. zł (0,4% zrealizowanych wydatków w tej części).

Wydatki w ramach grup ekonomicznych, tj. wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe oraz świadczenia na rzecz osób fizycznych prezentowane są łącznie z wydatkami na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej.

Wydatki bieżące jednostek budżetowych zostały zrealizowane w kwocie 72 230,9 tys. zł, tj. 98,4% kwoty planu wydatków po zmianach (73 384,2 tys. zł) i były wyższe o 11 281,7 tys. zł, tj. o 18,5%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (60 949,2 tys. zł). W kwocie tych wydatków 71,5% (51 649 tys. zł) stanowiły wydatki na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi od wynagrodzeń (§ 401-414).

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych w części 35 – Rynki rolne zostały zrealizowane w wysokości 256,7 tys. zł, tj. 97,2% kwoty planu wydatków po zmianach (264 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 27,7 tys. zł, tj. o 12,1%, od kwoty wydatków zrealizowanych w tej grupie w 2023 r. (229 tys. zł), a dotyczyły m.in. refundacji kosztów zakupu okularów korygujących wzrok w ramach świadczeń wynikających z przepisów bhp, zakupu odzieży ochronnej i środków ochrony indywidualnej.

Wydatki na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi w państwowych jednostkach budżetowych finansowanych w ramach części 35 – Rynki rolne zostały zrealizowane w kwocie 43 493,5 tys. zł, tj. w blisko 100% kwoty planu wydatków po zmianach (43 493,8 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 6598 tys. zł, tj. o 17,9%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (36 895,5 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na jednego pełnozatrudnionego w tej części wyniosło 12 122 zł i było wyższe o 1804 zł, tj. o 17,5% w porównaniu do 2023 r. (10 318 zł). Przeciętne zatrudnienie w państwowych jednostkach budżetowych wyniosło 299 etatów i w porównaniu do 2023 r. (298 etatów) było wyższe o jeden etat, tj. o 0,3%.

Wydatki majątkowe w części 35 – Rynki rolne zrealizowano w kwocie 2761,1 tys. zł, tj. 92,4% kwoty planu wydatków po zmianach (2772,9 tys. zł) i były one wyższe o 1701,8 tys. zł, tj. o 160,7%, od zrealizowanych wydatków w 2023 r. (1059,3 tys. zł). W ramach tych wydatków poniesionych przez GIJHARS zakupiono sprzęt laboratoryjny, komputerowy oraz system multimedialny.

Zobowiązania w części 35 – Rozwój wsi na koniec 2024 r. wyniosły 3683,5 tys. zł i były wyższe o 683,3 tys. zł, tj. o 22,8%, od zobowiązań na koniec 2023 r. (3000,2 tys. zł). Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2024 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2024 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(akta kontroli str. 6486-6522)

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 35 – Rynki rolne zrealizowano w kwocie 13 995,2 tys. zł, tj. 94,7% kwoty planu wydatków po zmianach (14 781,5 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 2021,4 tys. zł, tj. o 16,9%, od zrealizowanych wydatków w 2023 r. (11 973,8 tys. zł).

Zrealizowane wydatki dysponenta III stopnia MRiRW według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 13 985 tys. zł (99,9% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 10,2 tys. zł (0,1% zrealizowanych wydatków w tej części).

Wydatki bieżące państwowych jednostek budżetowych zostały zrealizowane w wysokości 13 985 tys. zł, tj. 94,7% kwoty planu wydatków po zmianach (14 765,5 tys. zł) i były one wyższe o 2022,9 tys. zł, tj. o 16,9%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (11 962,1 tys. zł).

Świadczenia na rzecz osób fizycznych zostały zrealizowane w wysokości 10,2 tys. zł, tj. 63,8% kwoty planu wydatków po zmianach (16 tys. zł) i były niższe o 1,5 tys. zł, tj. o 12,8%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (11,7 tys. zł).

Szczegółowym badaniem u dysponenta III stopnia w MRiRW objęto próbę wydatków bieżących odpowiadającą 20 zapisom księgowym, wylosowanym z wykorzystaniem metody monetarnej MUS, w kwocie 1984,4 tys. zł, tj. 73,5% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2024 r. w wysokości 2699 tys. zł, z wyłączeniem wydatków na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, na odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych i wpłaty na pracownicze programy kapitałowe finansowane przez podmiot zatrudniający.

W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

Wydatki na wynagrodzenia dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 35 – Rynki rolne zostały zrealizowane w kwocie 9359,1 tys. zł, tj. blisko 100% kwoty planu wydatków po zmianach (9359,2 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 1434,6 tys. zł, tj. o 18,1%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (7924,5 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 13 994,7 zł i było wyższe o 2317 zł, tj. o 19,8%, w porównaniu do 2023 r. (11 677,7 zł). Przeciętne zatrudnienie wyniosło 55,73 etatów i w porównaniu do 2023 r. (56,55 etatów) było niższe o 0,82 etatu, tj. o 1,5%.

Wzrost wydatków z tytułu wynagrodzeń wynikał ze zwiększenia środków MRiRW na wynagrodzenia związku z podwyżką wynagrodzeń w sferze budżetowej o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024 oraz zwiększenia budżetu na wynagrodzenia z rezerw celowych.

Nie wystąpiły przypadki wypłat wynagrodzeń ze środków będących w dyspozycji dysponenta III stopnia MRiRW na rzecz pracowników lub funkcjonariuszy zatrudnionych w jednostkach podległych.

W ramach wydatków bieżących (oprócz wydatków na wynagrodzenia wraz z pochodnymi) sfinansowano w ramach kwoty 2194,3 tys. zł, m.in. usługi dotyczące odpadów komunalnych, zakup usług kurierskich, wykonanie grafiki i oznaczenia szyb wejściowych od ul. Żurawiej, zakup materiałów informacyjno-promocyjnych z logotypem MRiRW oraz Poznań Dobrą Żywność, kampanię informacyjno-promocyjną na temat Pikniku Poznań Dobrą Żywność, organizację prezentacji i degustacji polskich produktów wysokiej jakości oraz potraw przyrządzonych z produktów, a także zorganizowanie warsztatów kulinarnych dla dzieci podczas Pikniku Poznań Dobrą Żywność, najem powierzchni wystawienniczej na targach Polagra.

Zobowiązania w części 35 – Rynki rolne dysponenta III stopnia MRiRW na koniec 2024 r. wyniosły 764,2 tys. zł i były wyższe o 130,9 tys. zł, tj. o 20,7%, od zobowiązań na koniec 2023 r. (633,3 tys. zł) i wynikały m.in. ze wzrostu wynagrodzeń osobowych wraz z pochodnymi o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024. Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2024 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2024 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Dysponent III stopnia w MRiRW nie realizował wydatków majątkowych w ramach tej części.

(akta kontroli str. 831-854, 6486-6522, 7925-7967, 8451-8465, 8469-8530)

Wydatki w części 62 – Rybołówstwo

W tej części budżetowej, oprócz dotacji celowych m.in. na współfinansowanie PO RYBY 2014–2020 oraz Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027 (dalej: FER 2021–2027), finansowano zarybianie polskich obszarów morskich, działalność statutową państwowych jednostek budżetowych, tj. GIRM w Słupsku oraz dysponenta III stopnia w MRiRW.

Wydatki w tej części zostały zrealizowane w kwocie 138 301,4 tys. zł, co stanowiło 92,4% kwoty planu wydatków po zmianach (149 600,4 tys. zł). Wydatki te były niższe o 76 570,9 tys. zł, tj. o 35,6%, od zrealizowanych wydatków w 2023 r. (214 872,3 tys. zł).

Niższe wykonanie wydatków w roku 2024 wynikało z niższego niż w 2023 r. zapotrzebowania na środki przeznaczone na wypłaty środków dla beneficjentów PO RYBY 2014–2020. Beneficjenci wskazywali 2023 r. jako termin zakończenia operacji i składali w tym roku wnioski o płatność, na podstawie których ARiMR składała zapotrzebowania na środki. Wnioski o płatność zaplanowane do rozliczenia w 2024 r. często składane były na kwoty niższe niż zawarte były umowy o dofinansowanie, a część umów o dofinansowanie ulegało rozwiązaniu lub zawierano do nich aneksy, zgodnie z którymi obniżeniu ulegały kwoty dofinansowania.

Zrealizowane wydatki według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- dotacje – 92 284 tys. zł (66,7% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 45 021,1 tys. zł (32,6% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 684,8 tys. zł (0,5% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 311,5 tys. zł (0,2% zrealizowanych wydatków w tej części).

Wydatki w ramach grup ekonomicznych, tj. wydatki bieżące jednostek budżetowych, wydatki majątkowe oraz świadczenia na rzecz osób fizycznych prezentowane są łącznie z wydatkami na współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej.

W tej części udzielane były dotacje celowe.

W części 62 – Rybołówstwo kontrolą objęto prawidłowość udzielenia i rozliczenia, przez dysponenta części, trzech dotacji celowych w łącznej kwocie 64 931,4 tys. zł, co stanowiło 70,4% zrealizowanych dotacji celowych w tej części (92 284 tys. zł), z tego:

- 34 594,7 tys. zł, tj. 99,9% kwoty planu wydatków po zmianach (34 633 tys. zł) przyznanej dotacji celowej dla ARiMR na dokonywanie płatności w 2024 r.

- w części współfinansowania krajowego na rzecz beneficjentów realizujących operacje w ramach programu FER 2021–2027,
- 20 875,5 tys. zł, tj. 93,7% kwoty planu wydatków po zmianach (22 281 tys. zł) przyznanej dotacji celowej dla ARiMR na dokonywanie płatności w 2024 r. w części współfinansowania krajowego na rzecz beneficjentów realizujących operacje w ramach PO RYBY 2014–2020,
 - 9461,2 tys. zł, tj. 99,6% kwoty planu wydatków po zmianach (9500 tys. zł) na realizację zadania przez Instytut Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza – Państwowy Instytut Badawczy pn. „Zarybianie polskich obszarów morskich w roku 2024”.

Doboru próby dotacji celowej do kontroli dokonano w sposób celowy, ze względu na najwyższą kwotę wypłaconej dotacji w części 62 – Rybołówstwo. W zbadanych próbach dotacji nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie i rozliczenie dotacji następowało zgodnie z zawartą umową oraz z zasadami określonymi w ufp. Dysponent części weryfikował prawidłowość wykorzystania dotacji na podstawie przedstawionych rozliczeń. Zatwierdzenie rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym nastąpiło w terminie określonym w art. 152 ust. 2 ufp.

Wydatki bieżące jednostek budżetowych zostały zrealizowane w kwocie 45 021,1 tys. zł, tj. 85,2% kwoty planu wydatków po zmianach (52 846,9 tys. zł) i były one wyższe o 5588,8 tys. zł, tj. 14,2%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (39 432,3 tys. zł). W kwocie tych wydatków 65,3% (29 418,8 tys. zł) stanowiły wydatki na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi od wynagrodzeń.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych w części 62 – Rybołówstwo zostały zrealizowane w wysokości 311,5 tys. zł, tj. 88% kwoty planu wydatków po zmianach (353,9 tys. zł) i były one wyższe o 39,8 tys. zł, tj. o 14,6%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (271,1 tys. zł), a dotyczyły m.in. refundacji kosztów zakupu okularów korygujących wzrok w ramach świadczeń wynikających z przepisów bhp, zakupu odzieży ochronnej i środków ochrony indywidualnej.

Wydatki majątkowe w części 62 – Rybołówstwo zrealizowano w kwocie 684,8 tys. zł, tj. 37,9% kwoty planu wydatków po zmianach (1805,6 tys. zł). Wydatki te były niższe o 3470,4 tys. zł, tj. o 83,5%, od wydatków zrealizowanych w 2023 r. (4155,2 tys. zł). W ramach tych wydatków zakupiono m.in. samochód dla GIRM w Słupsku oraz sprzęt oraz oprogramowanie dla Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni. Niepełne wykonanie wydatków wynikało z zakupu tylko jednego licznika do liczenia ryb przez Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy zamiast trzech zaplanowanych w ramach realizacji umowy. Przyczyną niewykonania w pełni zadania były długotrwałe procedury przetargowe, problemy m.in. z dostępem do niezbędnych dla przygotowania projektów instalacyjnych, dokumentacji technicznych przepławek ryb, na których planowano instalację liczników.

Wydatki na wynagrodzenia osobowe w państwowych jednostkach budżetowych finansowanych w ramach części 62 – Rybołówstwo zostały zrealizowane w kwocie 27 359 tys. zł, tj. 99,9% kwoty planu wydatków po zmianach, wynoszącego 27 387,7 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 4005,3 tys. zł, tj. o 17,2%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (23 353,7 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na jednego pełnozatrudnionego w tej części wyniosło 12 809 zł i było wyższe o 1937 zł, tj. o 17,8% w porównaniu do 2023 r. (10 872 zł). Przeciętne zatrudnienie w państwowych jednostkach budżetowych wyniosło

178 etatów i w porównaniu do 2023 r. (179 etatów) było niższe o jeden etat, tj. o 0,6%.

Zobowiązania w części 62 – Rybołówstwo na koniec 2024 r. wyniosły 2349 tys. zł i były wyższe o 331,3 tys. zł, tj. 16,4%, od zobowiązań na koniec 2023 r. (2017,7 tys. zł). Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2024 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2024 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(akta kontroli str. 6486-6522, 6756-6795, 7925-7967)

Wydatki dysponenta III stopnia w MRiRW w części 62 – Rybołówstwo zrealizowano w kwocie 28 545,3 tys. zł, tj. 78,8% kwoty planu wydatków po zmianach (36 243,5 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 3429,4 tys. zł, tj. o 13,7%, od zrealizowanych wydatków w 2023 r. (25 115,9 tys. zł).

W tej części dysponent III stopnia MRiRW zrealizował w ramach działania Pomoc Techniczna FER 2021–2027 wydatki w kwocie ogółem 14 300,9 tys. zł, tj. 75,2% kwoty planu wydatków po zmianach (19 007,8 tys. zł).

Zrealizowane wydatki dysponenta III stopnia MRiRW według podziału na grupy ekonomiczne stanowiły:

- wydatki bieżące jednostek budżetowych – 28 363,6 tys. zł (99,4% zrealizowanych wydatków w tej części),
- wydatki majątkowe – 69,9 tys. zł (0,2% zrealizowanych wydatków w tej części),
- świadczenia na rzecz osób fizycznych – 111,8 tys. zł (0,4% zrealizowanych wydatków w tej części).

Wydatki bieżące państwowych jednostek budżetowych zostały zrealizowane w wysokości 28 363,6 tys. zł, tj. 78,8% kwoty planu wydatków po zmianach (36 000,2 tys. zł) i były one wyższe o 3398,7 tys. zł, tj. o 13,6%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (24 964,9 tys. zł).

Niższe wykonanie wydatków w tej grupie, w stosunku do planu po zmianach, wynikało m.in. zawieszeniem działalności Komisji Mieszanej do spraw gospodarki rybnej (polsko-rosyjskiej), przesunięciem wykonania oceny ex-post PO RYBY 2014–2020 oraz kampanii informacyjno-promocyjnej programu FER 2021–2027 na 2025 r., niższym wykorzystaniem środków z postępowań przetargowych, mniejszą liczbą zleceń na wykonanie analiz, opracowań naukowych, opinii i ekspertyz.

Wydatki majątkowe zrealizowano w kwocie 69,9 tys. zł, tj. w 76,5% kwoty planu wydatków po zmianach (91,4 tys. zł). Wydatki te były niższe o 60,7 tys. zł, tj. o 46,5%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (130,6 tys. zł).

Świadczenia na rzecz osób fizycznych zostały zrealizowane w wysokości 111,8 tys. zł, tj. 73,6% kwoty planu wydatków po zmianach (151,9 tys. zł) i były wyższe o 91,3 tys. zł, tj. o 445,4%, od kwoty wydatków w tej grupie w 2023 r. (20,5 tys. zł).

Szczegółowym badaniem u dysponenta III stopnia w MRiRW objęto próbę wydatków bieżących odpowiadającą 31 zapisom księgowym, wylosowanym z wykorzystaniem metody monetarnej – w kwocie 4874,3 tys. zł, tj. 48,5% wydatków dysponenta III stopnia w MRiRW zrealizowanych w 2024 r. w wysokości 10 050 tys. zł z wyłączeniem wydatków na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, na odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych i wpłaty na pracownicze programy kapitałowe finansowane przez podmiot zatrudniający.

W wyniku przeprowadzonych badań dokumentów stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały rzetelnie skalkulowane oraz dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

Wydatki na wynagrodzenia dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 62 – Rybołówstwo zostały zrealizowane w kwocie 15 285,9 tys. zł, tj. prawie w 100% kwoty planu wydatków po zmianach (12 286 tys. zł). Wydatki te były wyższe o 2369,7 tys. zł, tj. o 18,3%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (12 916,2 tys. zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na etat w tej części wyniosło 13 476,8 zł i było wyższe o 2711,1 zł, tj. o 25,2% w porównaniu do 2023 r. (10 765,7 zł). Przeciętne zatrudnienie wyniosło 94,52 etatów i w porównaniu do 2023 r. (99,98 etatów) było niższe o 5,46 etatu, tj. o 5,5%. Wzrost wydatków z tytułu wynagrodzeń wynikał ze zwiększenia środków MRiRW na wynagrodzenia związku z podwyżką wynagrodzeń w sferze budżetowej o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024 oraz zwiększenia budżetu na wynagrodzenia z rezerw celowych m.in. w związku z przygotowaniem i sprawowaniem przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej w I połowie 2025 r.

Nie wystąpiły przypadki wypłat wynagrodzeń ze środków będących w dyspozycji dysponenta III stopnia MRiRW na rzecz pracowników lub funkcjonariuszy zatrudnionych w jednostkach podległych.

W ramach wydatków bieżących przeznaczono również środki na: finansowanie ochrony i prac porządkowych na terenie budynku MRiRW, odprowadzanie ścieków i odbiór odpadów, monitoring systemu sygnalizacji pożaru, serwis i usługi informatyczne, organizację stoiska informacyjno-promocyjnego, wynajęcie powierzchni wystawienniczej, działania informacyjno-promocyjne dotyczące produktów wysokiej jakości, zakup usług poligraficznych, organizację przeprowadzenia usługi szkoleniowej w łącznej kwocie 4038,6 tys. zł, a także na zakup usług telekomunikacyjnych w kwocie 1225,5 tys. zł, opłacenie składek do organizacji międzynarodowych (obowiązkowych i dobrowolnych) w kwocie 1425,9 tys. zł.

W planie po zmianach dysponenta III stopnia w MRiRW na 2024 r., w ramach części 62 – Rybołówstwo zaplanowano wydatki majątkowe w kwocie 91,4 tys. zł, które zostały zrealizowane w wysokości 69,9 tys. zł, tj. w 76,5%, i były niższe o 60,7 tys. zł, tj. o 46,5%, od zrealizowanych w 2023 r. (130,6 tys. zł).

Szczegółowym badaniem objęto zmiany planu wydatków majątkowych ujęte w planie wydatków po zmianach w wysokości 69,9 tys. zł wykazywane przez MRiRW w sprawozdaniu sporządzanym do Ministerstwa Finansów „INW wykonanie wydatków inwestycyjnych w 2024 r.”, celem przygotowania informacji dotyczącej wykonania ustawy budżetowej, stosownie do art. 182 ust. 2 ufp.

W ramach kwoty ustalonej w planie wydatków majątkowych po zmianach zrealizowano jedno zadanie, tj. zakup sprzętu oraz oprogramowania dla Centrum Monitorowania Rybołówstwa.

Zobowiązania w części 62 – Rybołówstwo dysponenta III stopnia MRiRW na koniec 2024 r. wyniosły 1554,8 tys. zł i były wyższe o 251,5 tys. zł, tj. o 19,3%, od zobowiązań na koniec 2023 r. (1303,3 tys. zł) i wynikały m.in. ze wzrostu wynagrodzeń wraz z pochodnymi o 20% zgodnie z ustawą budżetową na rok 2024. Dotyczyły one przede wszystkim zobowiązań z tytułu dodatkowego

wynagrodzenia rocznego za 2024 r. oraz pochodnych od tego wynagrodzenia. Na koniec 2024 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w styczniu 2025 r. zwrócił do Ministerstwa Finansów na rachunek wydatków w części 62 – Rybołówstwo niewykorzystane środki za rok 2024 w wysokości 577,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 17-60, 83-175, 831-875, 8451-8465, 8469-8530, 8545-8552, 6442-6485)

Nadzór i kontrola

Zgodnie z sporządzonym przez Departament Kontroli i Audytu *Sprawozdaniem z działalności kontrolnej Ministerstwa Rolnictwa i Rolnictwa w 2024 r.* pracownicy MRiRW prowadzili 68 kontroli, spośród których 48 kontroli zostało zakończonych (62 kontrole były realizowane w jednostkach podległych i nadzorowanych oraz komórkach organizacyjnych MRiRW, pozostałe w samorządach województw) w zakresie prawidłowości wykonywanych zadań i wykorzystania środków budżetowych. W wyniku tych kontroli kierownikom jednostek wydano zalecenia pokontrolne.

W wyniku prowadzonego nadzoru w zakresie realizacji wydatków budżetowych w 2024 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi skierował sześć zawiadomień do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych dotyczących ujawnienia okoliczności wskazujących na naruszenie dyscypliny finansów publicznych oraz dwa zawiadomienia do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Zespół Audytu Wewnętrznego w Departamencie Kontroli i Audytu w 2024 r. zrealizował trzy zadania audytowe, tj.: „Funkcjonowanie wybranych elementów systemu kontroli zarządczej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi” (audyt wewnętrzny zlecony przez Ministra Finansów), „Pozwolenia na wprowadzenie do obrotu nawozów oraz środków wspomagających uprawę roślin”, „Koordynacja prac nad przygotowaniem i wdrażaniem Planu Strategicznego WPR na lata 2023–2027”.

W wyniku zakończonych w 2024 r. zadań audytowych wydano zalecenia.

Funkcjonowanie systemu kontroli zarządczej w MRiRW, w tym jej zasady, cele oraz wynikające z niej obowiązki zostały określone w zarządzeniu nr 34 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lipca 2022 r. w sprawie systemu kontroli zarządczej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi³¹.

Dodatkowo, stosownie do § 6 ust. 1 pkt 16 regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi³² w departamentach, zgodnie z ich zadaniami, prowadzone były sprawy związane z funkcjonowaniem kontroli zarządczej. Kontrolę zarządczą stanowi ogół działań zarządczych podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób: zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. Efektem realizacji tych działań w 2024 r. było wykonanie przez komórki organizacyjne MRiRW na koniec 2024 r. 94% realizowanych celów, a kolejne 6% celów zostało zrealizowanych częściowo, tylko jeden cel nie został zrealizowany.

Dysponent części dokonywał oceny stopnia realizacji zadań finansowanych środkami z dotacji z budżetu państwa, przede wszystkim pod względem

³¹ Dz. Urz. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi poz. 45, ze zm.

³² Zarządzenie nr 2 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 lutego 2022 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. Urz. MRiRW poz. 2, ze zm.).

zapewnienia prawidłowości realizacji dotowanych zadań z przepisami prawa oraz prawidłowości kalkulacji kosztów zawartych we wnioskach o dotację, a także poprzez weryfikację sprawozdań merytorycznych oraz rozliczeń finansowych. W ramach sprawowanego nadzoru nad wykorzystaniem dotacji organizowane były również spotkania z pracownikami jednostek realizujących wydatki z dotacji.

Stopień wykorzystania środków budżetowych ujętych w planie dysponenta III stopnia MRiRW był w trakcie 2024 r. na bieżąco monitorowany. Comiesięcznie sporządzano informację z wykonania wydatków dysponenta III stopnia MRiRW. Co kwartał opracowywane były informacje opisowe z wykonania planu dochodów i wydatków oraz zadań w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo, które następnie były przekazywane do wiadomości członków kierownictwa MRiRW oraz departamentów oraz biur. W dokumentach tych zawarte były szczegółowe informacje dotyczące m.in. poziomu realizacji planu dochodów i wydatków. Informacje kwartalne przygotowywane były na podstawie danych ze sprawozdań budżetowych i informacji pozyskiwanych bezpośrednio z departamentów oraz biur.

W zakresie wykonania budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich sporządzane były przez Departament Budżetu dla kierownictwa MRiRW syntetyczne informacje z wykonania dochodów, wydatków budżetowych oraz wydatków budżetu środków europejskich za I kwartał, II kwartał, III kwartał 2024 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne i 62 – Rybołówstwo. W informacjach tych przedstawiono wielkość zrealizowanych dochodów oraz wydatków we wszystkich częściach, których dysponentem jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz formułowano w razie potrzeby wnioski.

(akta kontroli str. 459-552, 826-830, 1276-1415, 6052-6210, 7914-7924, 8459-8460)

W związku ze zwróceniem przez NIK uwagi³³ na potrzebę wzmocnienia nadzoru nad KOWR – w zakresie prowadzonych działań windykacyjnych, w szczególności w odniesieniu do spraw zagrożonych przedawnieniem, a także w zakresie utworzenia skutecznych narzędzi m.in. w postaci analiz i ekspertyz oraz procedur wewnętrznych służących realizacji zadań związanych z finansowaniem działań innowacyjnych i rozwojowych na rzecz rolnictwa, w drodze inwestycji kapitałowych – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że zobowiązał KOWR do przedkładania co kwartał (najpóźniej do 30 dnia po zakończeniu kwartału) informacji o postępie prowadzonych postępowań windykacyjnych oraz przeprowadzania co najmniej raz w roku pogłębionej analizy możliwości zamykania spraw windykacyjnych, a także do dokonania analizy celowości realizacji programu wspierania innowacji w sektorze rolno-spożywczym z wykorzystaniem inwestycji kapitałowych.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa przedstawił dwie kwartalne informacje o postępie prowadzonych postępowań windykacyjnych, tj. na dzień 30 września 2024 r. i na dzień 31 grudnia 2024 r. oraz przekazał dowód dokonania analizy celowości realizacji programu wspierania innowacji w sektorze rolno-spożywczym z wykorzystaniem inwestycji kapitałowych w postaci Testu Prywatnego Inwestora, zlecony przed złożeniem wniosku o zgodę na objęcie

³³ Informacja o wynikach kontroli NIK „Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo” z czerwca 2024 r. KRR.430.3.2024 Nr ewid. 59/2024/P/24/001/KRR.

kolejnych akcji spółki GPW Ventures Asset Management sp. z o.o. KOWR Ventures ASI S.K.A za kwotę 50 mln zł.

Ponadto Dyrektor Departamentu Budżetu wyjaśniła, że analiza dotychczas przekazanej dokumentacji przez KOWR wykazała poprawę ściągalności należności tej jednostki, w związku z tym nie były kierowane zalecenia w tym zakresie.

Najwyższa Izba Kontroli zwróciła również uwagę na potrzebę zintensyfikowania działań dotyczących przygotowania do absorpcji środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz realizacji reform i inwestycji z tego instrumentu.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że w 2024 r. została podjęta decyzja o powierzeniu samorządom województw pełnienia roli jednostki wspierającej dla inwestycji B3.1.1 – Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich. Przygotowane zostały w MRiRW dokumenty niezbędne do uruchomienia naboru oraz zostały zawarte z samorządami województw umowy w sprawie powierzenia części zadań związanych z realizacją ww. inwestycji. Samorządy wskazały terminy przeprowadzenia naborów wniosków i po uzyskaniu akceptacji MRiRW ogłosiły nabory.

Odnosnie do inwestycji B3.3.1 – Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyjaśnił, że w 2024 r. została podjęta decyzja o realizacji dwóch obszarów (A i C) bezpośrednio przez MRiRW, natomiast obszar B został powierzony do realizacji samorządom województw. W obszarach A i C zostały przeprowadzone nabory wniosków, natomiast w obszarze B nabory będą ogłaszane przez urzędy marszałkowskie w I kwartale 2025 r.

(akta kontroli str. 671-672, 7910-7912)

Umowy na usługi doradczo-eksperckie

Dysponent III stopnia MRiRW w 2024 r. zawarł 30 umów o charakterze ekspercko-doradczym, tj.:

- w części 32 – Rolnictwo na łączną kwotę wydatków 402 tys. zł (zawarto 17 umów); kontrolą objęto trzy umowy na łączną kwotę wydatków 191 tys. zł;
- w części 33 – Rozwój wsi na łączną kwotę wydatków 81,4 tys. zł (zawarto siedem umów); kontrolą objęto dwie umowy na łączną kwotę wydatków 46 tys. zł;
- w części 35 – Rynki rolne na kwotę 20 tys. zł zawarto jedną umowę, którą objęto kontrolą;
- w części 62 – Rybołówstwo na łączną kwotę 953,1 tys. zł (zawarto pięć umów); kontrolą objęto cztery umowy na kwotę wydatków 938,1 tys. zł.

Analizie poddano 10 umów, które zostały zawarte z osobami spoza MRiRW na usługi doradczo-eksperckie, skutkujące poniesionymi wydatkami w 2024 r. Umowy dotyczyły m.in.: opracowania opinii dotyczącej działalności Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich oraz sporządzenia opinii w zakresie zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, wsparcia prawnego w kontekście wydania opinii w sprawie przepisów o dzierżawie rolniczej, oceny celowości zastosowania instrumentów finansowych w ramach FER 2021–2027, opracowania studium oraz raportu z wykonalności studium projektu dotyczącego rewitalizacji tarlisk szczupaka *Esox Lucius* w wodach Zatoki Puckiej, przeglądu sytuacji na światowym i krajowym rynku zbóż i roślin oleistych, opracowania wykazu inwestycji przyczyniających się do ochrony środowiska i klimatu w obszarze usług na rzecz leśnictwa, opracowania raportu

metodologicznego i narzędzi badawczych, niezbędnych do ewaluacji programu dotowanych ubezpieczeń upraw i zwierząt gospodarskich, wsparcia w zakresie wdrażania pomocy technicznej FER. Jednostki organizacyjne MRiRW, zlecające wykonanie ww. umów doradczo-eksperskich uzasadniały wykorzystanie powstałego dzieła w bieżącym funkcjonowaniu jednostki zamawiającej.

Doboru umów do kontroli dokonano w sposób celowy, według osądu kontrolera, zgodnie z przeprowadzoną analizą ryzyka wystąpienia nieprawidłowości.

W umowie nr 1/2024 zawartej w dniu 14 marca 2024 r. pomiędzy Skarbem Państwa – Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, reprezentowanym przez ówczesną Dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu, na podstawie upoważnienia z dnia 14 marca 2024 r., a ekspertem – do przygotowania na podstawie posiadanej wiedzy eksperckiej opinii dotyczącej działalności Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich – Państwowego Instytutu Badawczego (dalej: Instytut) oraz sporządzenia opinii w zakresie zastrzeżeń do projektu wystąpienia pokontrolnego w przypadku ich zgłoszenia przez kierownika Instytutu, w odniesieniu do kwestii będących przedmiotem opinii. Zgodnie z § 1 ust. 2 umowy ekspert pełnił rolę biegłego, o którym mowa w art. 33 ustawy z dnia 15 lipca 2021 r. o kontroli w administracji rządowej³⁴.

Kontrolę w Instytucie przeprowadzało dwóch kontrolerów, pracowników MRiRW oraz biegły, zgodnie z zawartą umową.

W dniu 27 sierpnia 2024 r. MRiRW dokonało odbioru przedmiotu umowy. Całkowite wydatki związane ze sporządzeniem opinii przez biegłego wyniosły 18 tys. zł, z tego 15 tys. zł zapłata za wykonanie opinii oraz 3 tys. zł koszty pobytu eksperta w Instytucie w Poznaniu.

Stwierdzoną w zakresie ww. umowy nieprawidłowość, która dotyczyła dysponenta III stopnia MRiRW w części 32 – Rolnictwo, opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W zakresie pozostałych umów nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 567-662, 1502-1510, 1793-1849, 2041-2233, 3548-3603, 3604-4040, 4582-4586, 6211-6371, 7117-752, 8905-8911)

Umowy zlecenia i o dzieło

Dysponent III stopnia MRiRW w 2024 r. zawarł 24 umowy zlecenia i umowy o dzieło, tj.:

- w części 32 – Rolnictwo zawarto z 10 osobami umowy zlecenia na kwotę 407,4 tys. zł, z tego z ośmioma osobami wykonującymi zadania podstawowe³⁵ na kwotę 357,6 tys. zł i dwoma osobami wykonującymi zadania pomocnicze na kwotę 49,8 tys. zł. W ramach tej części zawarto z 10 osobami umowy o dzieło na kwotę 52,6 tys. zł. Kontrolą objęto trzy umowy zlecenia na łączną kwotę 115,9 tys. zł i jedną umowę o dzieło na kwotę 41,3 tys. zł;
- w części 33 – Rozwój wsi nie zawierano umów zleceń, zawarto natomiast trzy umowy o dzieło na kwotę 19 tys. zł; umowa o dzieło została skontrolowana w ramach badania umów o charakterze doradczo-eksperskim (umowa dot. opinii w sprawie przepisów o dzierżawie rolniczej) kwota wydatku 9,5 tys. zł;
- w części 35 – Rynki rolne nie zawierano umów zlecenia i umów o dzieło;

³⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 224.

³⁵ Jako zadania „podstawowe” należy potraktować wykonywanie pracy w komórkach merytorycznych, a jako „pomocnicze” w komórkach obsługowych (typu kadry, księgowość, administracja, wspomaganie informatyczne).

- w części 62 – Rybołówstwo zawarto jedną umowę zlecenia na kwotę 61,8 tys. zł, nie zawierano umów o dzieło; umowa zlecenia została skontrolowana w ramach badania umów o charakterze doradczo-ekspertskim.

Badaniem objęto cztery umowy zlecenia i o dzieło w części 32 – Rolnictwa, tj.:

- umowę dotyczącą obsługi intranetu – zawarta z uwagi na kluczowe aspekty związane z: bezpieczeństwem, funkcjonalnością, dostosowywaniem do potrzeb bieżących urzędu poprzez modyfikacje szablonów i programowanie oraz ciągłością działania systemu wewnętrznej komunikacji organizacji. Praca była wykonywana na rzecz Biura Administracyjnego oraz Departamentu Komunikacji i Promocji;
- umowę dotyczącą wsparcia Biura Administracyjnego w zakresie przeprowadzania analizy ryzyka, testów penetracyjnych w celu identyfikacji słabych punktów w systemach i aplikacjach oraz testów i ćwiczeń w celu reagowania na incydenty z obszaru cyberbezpieczeństwa;
- umowę dotyczącą wsparcia Zespołu Koordynacji Planowania Operacyjnego w zakresie: aktualizacji dokumentacji MRiRW w dziedzinie planowania obronnego i operacyjnego, udziału w przygotowaniu i prowadzeniu szkoleń i ćwiczeń obronnych, udziału w kontrolach realizacji zadań obronnych w jednostkach podległych lub nadzorowanych przez MRiRW, redagowania i wysyłania pism o klauzuli tajne i poufne;
- umowę dotyczącą realizacji przez Departament Oświaty i Polityki Społecznej ponadwymiarowych zadań związanych z organizacją spotkań Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi głównie z przedstawicielami organizacji rolniczych.

Łącznie kwota poniesionych wydatków na ww. cztery zbadane umowy w 2024 r. wynosiła 157,1 tys. zł.

W trakcie badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Umowy były wykonywane przez osoby niezatrudnione na umowę o pracę w MRiRW. Umowy miały charakter pomocniczy i wspierający działania zarówno w przypadku umów zawieranych przez biura jak i przez departamenty MRiRW.

(akta kontroli str. 1502-1510, 6523-6528)

Zamówienia publiczne

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa odstąpiono od badania zamówień publicznych.

U dysponenta III stopnia MRiRW w okresie objętym kontrolą, nie wystąpiły przypadki zamówień, do udzielenia których w okresie wrzesień-grudzień 2024 r., nie zastosowano upzp³⁶ z uwagi na treść art. 7c ust. 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym³⁷ i art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 1 października 2024 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw³⁸.

(akta kontroli str. 561-566)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie wydatków budżetu państwa stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Z naruszeniem art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp przez dysponenta III stopnia MRiRW została wydatkowana kwota 197,7 tys. zł w części 32 – Rolnictwo na działania informacyjno-promocyjne zlecone 35 podmiotom (m.in. koła gospodyń

³⁶ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320).

³⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 122, ze zm.

³⁸ Dz. U. poz. 1473.

wiejskich, parafie rzymskokatolickie, fundacje, ochotnicze straże pożarne). Wydatki te były niecelowe i niegospodarne.

Działania zlecone polegały na organizacji stoisk z produktami wysokiej jakości podczas organizowanych przez te podmioty wydarzeń.

W pismach zlecających przeprowadzenie działań Ministerstwo nie określiło wymagań dla zleceniobiorców, w szczególności jaki cel powinien zostać osiągnięty w ramach prowadzonych działań, a także nie ustalono miernika skuteczności realizacji tego celu. Nieokreślenie wymagań w tym zakresie, w ocenie NIK, nie pozwoliło na ocenę skuteczności działań oraz późniejszą ewaluację efektywności działań związanych z organizowaniem stoisk, a także nie zapewniło efektywnego wydatkowania środków budżetowych.

Ponadto MRiRW nie określiło wymagań co do odpowiedniego oznaczenia przez podmioty prezentowanych produktów z wykorzystaniem oznakowania stosowanego dla systemów jakości żywności, rozpowszechniania informacji o realizacji działań informacyjno-promocyjnych na zlecenie MRiRW w przestrzeni publicznej, przedkładania sprawozdań z wykonania działań, pozwalających w jak najbardziej skuteczny sposób skontrolować prawidłowość ich realizacji, np. zawierających zdjęcia, a także wymagań co do oznaczenia źródła finansowania tych działań.

W sprawie nieustalenia mierników i celów, Sekretarz Stanu w MRiRW wyjaśnił, że *„(...) Przypisanie miernika dla pojedynczego wydarzenia czy nawet kilku wydarzeń realizowanych „tu i teraz”, przy tak kompleksowym działaniu jakim jest kreowanie pozytywnego wizerunku polskiej żywności wysokiej jakości nie jest w mojej ocenie uzasadnione. Jest to proces długofalowy, który poprzez ciągłe i powtarzalne działania ma na celu zbudowanie świadomości konsumenckiej na temat polskich produktów wysokiej jakości, co w konsekwencji w dłuższej perspektywie czasowej przekłada się na wzrost świadomości i konkretne decyzje zakupowe konsumentów. Efektem tych działań jest budowanie silnej marki polskich produktów żywnościowych oraz stałe umacnianie ich pozycji na rynku krajowym, a tym samym wsparcie przedsiębiorców i rolników działających na terenie Polski.”*

Ponadto wyjaśnił m.in, że *„(...) Główny nacisk w tym przypadku był położony na faktyczną realizację działania, a więc na możliwość bezpośredniego spróbowania polskich produktów wysokiej jakości przez osoby uczestniczące w wydarzeniach organizowanych przez inne podmioty, dzięki czemu promowana była różnorodność polskiej kuchni, bogactwo jej smaków i najwyższej jakości surowce. Od podmiotów nie wymagano zamieszczenia informacji o prowadzonych działaniach na stronach internetowych, gdyż nie każdy podmiot, któremu zlecono przeprowadzenie działań informacyjno-promocyjnych posiada własną stronę internetową. Natomiast w pismach zlecających MRiRW zobowiązywało podmioty, którym zlecono przeprowadzenia działań informacyjno-promocyjnych, do sporządzenia sprawozdania z wykonanego zadania”.*

Najwyższa Izba Kontroli podkreśla, że zaplanowane do realizacji zadanie powinno mieć określony efekt, czyli cel do osiągnięcia, a cel ten powinien być mierzalny, z określeniem wartości miernika, umożliwiającego ocenę efektywności zadania.

Podkreślenia wymaga, że pomimo odpowiedzi Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 21 czerwca 2024 r. na wystąpienie pokontrolne po kontroli P/24/001 *Wykonanie budżetu państwa w 2023 r.*, w której wskazał on na zobowiązanie komórek organizacyjnych MRiRW przez Dyrektora Generalnego do

przewodzenia analizy potrzeb i celowości wydatków na działalność informacyjno-promocyjną oraz do wskazywania mierzalnych celów do osiągnięcia, z określeniem wartości adekwatnych mierników umożliwiających ocenę efektywności kampanii informacyjno-promocyjnych – ponownie wystąpiła nieprawidłowość w tym obszarze.

(akta kontroli str. 3479-3522, 7799-7813, 8262-8270, 8832-8841)

2. Z naruszeniem art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp wydatkowano kwotę 18 tys. zł z tytułu realizacji umowy nr 1/2024 dotyczącej powołania biegłego w kontroli przeprowadzonej w Instytucie Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich – Państwowym Instytucie Badawczym w Poznaniu (dalej: Instytut), wobec braku zasadności zlecenia biegłemu zadań tożsamyh z zadaniami wykonywanymi przez pracowników zatrudnionych w MRiRW.

Biegły nie przeprowadzał specjalistycznych badań i nie badał zagadnień wymagających szczególnych umiejętności lub wiedzy specjalistycznej. Biegły prowadził czynności kontrolne na podstawie upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, podpisanego przez Dyrektora Generalnego MRiRW zgodnie z programem kontroli opracowanym przez MRiRW wraz z dwoma pracownikami MRiRW. Biegły zgodnie z przedmiotem umowy przekazał opinię do MRiRW w dniu 11 czerwca 2024 r., która została uzupełniona 25 lipca 2024 r. Opinia została odebrana protokołem odbioru 28 sierpnia 2024 r. przez Dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu.

W ocenie NIK, zawarcie z biegłym umowy na wykonywanie zadań tożsamyh z zadaniami wykonywanymi przez pracowników MRiRW było działaniem niecelowym, a poniesiony w związku z tym wydatek był niegospodarny.

Dyrektor Departamentu Kontroli i Audytu wyjaśnił, że *„Nieznane są mi przyczyny zatrudnienia eksperta w ramach kontroli w Instytucie Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich (...). Stanowisko dyrektora Departamentu Kontroli i Audytu MRiRW (dalej DKA) objąłem w dniu 15 maja 2024 r. (...).”*

Osiągnięcie celów kontroli nie wymagało zatem, w ocenie NIK, skorzystania z opinii biegłego. Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że kontrole w państwowych instytutach badawczyh nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi są ważnym elementem sprawowanego nadzoru nad instytutami, a zatem przeprowadzanie tych kontroli powinno odbywać się przede wszystkim w ramach posiadanych zasobów i odpowiedniej w tym zakresie polityki kadrowej.

Zdaniem NIK intensyfikacji również wymagają działania na rzecz zapewnienia funkcjonowania w MRiRW adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w zakresie dokonywania wydatków na działalność informacyjno-promocyjną oraz usługi doradczo-eksperckie, zgodnie z zasadami racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi.

(akta kontroli str. 1850-2039, 4095-4577, 8438-8445, 9140-9209)

2.2 Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu faktycznego

Wydatki budżetu środków europejskich w kontrolowanych częściach, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zaplanowano w ustawie budżetowej na rok 2024 w łącznej kwocie 15 637 168 tys. zł, z tego w części 32 – Rolnictwo w kwocie 13 136 tys. zł, w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 15 511 417 tys. zł oraz w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 112 615 tys. zł.

Wydatki budżetu środków europejskich zaplanowane w ustawie budżetowej zostały zwiększone w 2024 r. ze środków pochodzących z rezerw celowych

(poz. 98 i 99 rezerw celowych – Finansowanie programów z budżetu środków europejskich) o łączną kwotę 8 013 508,3 tys. zł, z tego dla części 33 – Rozwój wsi o 7 964 776 tys. zł i dla części 62 – Rybołówstwo o 48 732,3 tys. zł.

Wydatki w planie po zmianach w budżecie środków europejskich ustalono w 2024 r. w łącznej wysokości 23 650 676,3 tys. zł, z tego w:

- części 32 – Rolnictwo w wysokości 13 136 tys. zł,
- części 33 – Rozwój wsi w wysokości 23 476 193 tys. zł,
- części 62 – Rybołówstwo w wysokości 161 347,3 tys. zł.

Z przyznanej kwoty rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi wykorzystano 7 961 557,4 tys. zł, tj. prawie 100% dokonanych zwiększeń środków z rezerw celowych (7 964 776 tys. zł), a w części 62 – Rybołówstwo wykorzystano 44 823 tys. zł, tj. 92% kwoty zwiększeń (48 732,3 tys. zł). Niewykorzystane środki rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi w kwocie 3218,6 tys. zł oraz części 62 – Rybołówstwo w kwocie 3909,3 tys. zł zostały terminowo zwrócone na rachunek Ministra Finansów lub nie występowano o zasilenie.

Niewykorzystane kwoty środków dotyczyły m.in.: zwrotów z tytułu niezrealizowanych przez ARiMR płatności w ramach PROW 2014–2020, niewykorzystana część dotacji w ramach PROW 2014–2020 (brak zapotrzebowania ARiMR), zwrotu niezrealizowanych przez ARiMR płatności w ramach WPR I filar, zwrotu niezrealizowanych przez ARiMR płatności w ramach PS WPR 2023–2027, a także zwrotu przez ARiMR z tytułu nienależnie wypłaconych i nadmiernie pobranych środków w ramach PROW 2014–2020 oraz PS WPR 2023–2027.

Środki z rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi zostały przeznaczone na realizację Wspólnej Polityki Rolnej dla jednostki realizującej, tj.: dla ARiMR. Środki z rezerw celowych w części 62 – Rybołówstwo zostały przeznaczone na dokonywanie płatności w części finansowania unijnego na rzecz beneficjentów PO RYBY 2014–2020 oraz na rzecz beneficjentów programu FER 2021–2027.

Kontrolą prawidłowości dokonywania zmian planu wydatków wynikających z podziału rezerw celowych u dysponenta części objęto 10% kwoty zwiększającej plan wydatków środkami z rezerw celowych w części 33 – Rozwój wsi (800 000 tys. zł) oraz 100% kwoty zwiększającej plan wydatków środkami z rezerw celowych w części 62 – Rybołówstwo (47 452 tys. zł). W części 33 – Rozwój wsi wykorzystano w 99,6%, a w części 62 – Rybołówstwo wykorzystano w 91,8% środki z ww. rezerw celowych z powodu niższej kwoty zleceń płatności w stosunku do prognoz ARiMR w 2024 r. (środki niezapotrzebowane przez ARiMR). Ostateczna wysokość kwoty niewykorzystanej była znana po zakończeniu roku budżetowego. Z uwagi na koniec roku budżetowego rozpatrzenie wniosku o dokonanie korekty decyzji budżetowej nie było możliwe.

W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Środki zostały przeznaczone na realizację zadań wskazanych we wnioskach kierowanych do Ministra Finansów o uruchomienie rezerw celowych. Po otrzymaniu decyzji o zwiększeniu planu wydatków nie wprowadzono zmiany w rocznym planie finansowym ARiMR, ponieważ nie obejmuje on swym zakresem środków pochodzących z budżetu środków europejskich związanych z realizacją programów pomocowych.

W 2024 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie wydawał decyzji blokowania planowanych wydatków w budżecie środków europejskich.

W części 32 – Rolnictwo wydatki dokonywane były przez szkoły rolnicze nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego 2021–2027, Funduszy Europejskich na lata 2021–2027 dla ośmiu województw oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) 2014–2021.

Wydatki w tej części budżetowej zostały zrealizowane w wysokości 9302,4 tys. zł, co stanowiło 70,8% planu po zmianach (13 136 tys. zł). Wydatki w części 32 – Rolnictwo były niższe o 20 923,1 tys. zł, tj. o 69,2%, od zrealizowanych wydatków w 2023 r. (30 225,5 tys. zł)

Niższa realizacja wydatków w 2024 r. w stosunku do zaplanowanych wynikała m.in.: z przedłużających się lub nierozstrzygniętych postępowań o udzielenie zamówień publicznych, unieważnienie przetargu, odstąpienia od podpisania umów oraz opóźnienia w podpisaniu porozumień o dofinansowanie co skutkowało brakiem możliwości wykorzystania środków.

Zrealizowane wyższe wydatki w 2023 r. w stosunku do 2024 r. wynikały z tego, że w 2023 r. zamykano realizację programów z lat 2014–2020. W 2024 r. rozpoczęto ogłaszanie naborów wniosków o dofinansowanie w ramach perspektywy 2021–2027. Realizacja wydatków na projekty wybrane do dofinansowania nastąpi w kolejnych latach.

W części 32 – Rolnictwo skontrolowano procedurę przekazywania w 2024 r. środków z budżetu środków europejskich przez dysponenta części na podstawie art. 188 ust. 2 ufp i rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności³⁹.

Badaniem objęto środki w łącznej kwocie 1997,1 tys. zł przekazane na realizację przez Zespół Szkół Centrum Kształcenia im. Jana Henryka Dąbrowskiego w Dobrocinie. Wydatki te zrealizowano w ramach Programu Środowisko, Energia i zmiany Klimatu Mechanizm Finansowy EOG na lata 2014–2021 w związku z projektem: „Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Dobrocinie”.

Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższą kwotę przekazaną szkole rolniczej. Skontrolowane wydatki stanowiły 21,5% wydatków z Budżetu Środków Europejskich na finansowanie programów operacyjnych w tej części (9302,4 tys. zł).

W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Przekazywanie przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi płatności z budżetu środków europejskich na dofinansowanie zadań realizowanych przez powyższą szkołę było zgodne z ww. przepisami prawa

W części 33 – Rozwój wsi wydatki budżetu środków europejskich zrealizowano w kwocie 23 472 973,1 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (23 476 193 tys. zł). Wydatki te przeznaczono w wysokości 16 897 223,1 tys. zł na I filar WPR, 4 972 613,8 tys. zł na II filar WPR, tj. na finansowanie realizacji PROW 2014–2020 oraz 1 603 136,2 tys. zł na sfinansowanie PS WPR 2023–2027.

Wydatki te były wyższe o 3 674 849,9 tys. zł, tj. o 18,6%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (19 798 123,2 tys. zł).

³⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 869, ze zm.

Wyższe wykonanie środków w budżecie środków europejskich w 2024 r. w porównaniu do 2023 r. wynikało z braku zrealizowanych dochodów w budżecie środków europejskich z tytułu refundacji z KE z 2023 r., gdyż ARiMR nie wypłaciła wszystkich zakładanych na 2023 r. płatności na rzecz beneficjentów WPR na ekoschematy. Płatności przesunięto na rok 2024.

W części 33 – Rozwój wsi badaniem objęto wydatki budżetu środków europejskich zrealizowane przez dysponenta części w kwocie 4 370 497,5 tys. zł, tj. 18,6% płatności z budżetu środków europejskich w 2024 r. w tej części. Badanie dotyczyło środków przekazanych dla ARiMR na finansowanie WPR, PROW 2014–2020 oraz PS WPR 2023–2027. Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty środków przekazane ARiMR. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Środki były przekazywane przez dysponenta części na podstawie zapotrzebowań złożonych przez ARiMR, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 maja 2015 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej⁴⁰ oraz rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie środków na realizację wspólnej polityki rolnej⁴¹.

W 2024 r. dysponent III stopnia w MRiRW nie planował i nie realizował wydatków z budżetu środków europejskich w tej części.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w styczniu 2025 r. zwrócił do Ministerstwa Finansów na rachunek wydatków w części 33 – Rozwój wsi niewykorzystane środki za rok 2024 w wysokości 3166,2 tys. zł.

W części 62 – Rybołówstwo zrealizowano wydatki na finansowanie PO RYBY 2014–2020 oraz FER 2021–2027, działalność statutową państwowych jednostek budżetowych, tj. GIRM w Słupsku oraz dysponenta III stopnia w MRiRW.

Wydatki w tej części zostały zrealizowane w kwocie 155 169,5 tys. zł, tj. w 96,1% kwoty planu wydatków po zmianach (161 347,3 tys. zł). Wydatki te przeznaczono na realizację Wspólnej Polityki Rybołówstwa, tj. na: finansowanie PO RYBY 2014–2020 w kwocie 70 794,8 tys. zł, tj. 94,3% kwoty planu wydatków po zmianach (75 053 tys. zł) oraz FER 2021–2027 w kwocie 80 720,9 tys. zł, tj. 99,9% kwoty planu wydatków po zmianach (80 810 tys. zł).

Dla GIRM w Słupsku wydatkowano kwotę 3076,3 tys. zł, tj. 99,7% kwoty planu wydatków po zmianach (3086,3 tys. zł) oraz dla dysponenta III stopnia MRiRW – 577,5 tys. zł, tj. 24,1% kwoty planu wydatków po zmianach (2398 tys. zł)

Niewykonanie wydatków w 2024 r. w ramach PO RYBY 2014–2020 oraz FER 2021–2027 w kwocie 4347,3 tys. zł wynikało z faktu, że w 2024 r. ARiMR nie złożyła zapotrzebowania.

Wydatki budżetu środków europejskich w części 62 – Rybołówstwo były niższe o 304 732,5 tys. zł, tj. o 33,7%, od wydatków poniesionych w 2023 r. (459 902 tys. zł).

Dyrektor Departamentu Budżetu MRiRW wyjaśniła, m.in., że „*niższe wykonanie wydatków wynikało z niższego zapotrzebowania na środki przeznaczone na wypłaty środków dla beneficjentów Programu Operacyjnego „Rybacktwa i Morze 2014–2020”. Rok 2023 był rokiem, w którym rozliczono znaczną ilość operacji zrealizowanych przez beneficjentów PO RYBY 2014–2020 z uwagi na zakończenie kwalifikowalności wydatków w dniu 31 grudnia 2024 r. Beneficjenci wskazywali rok 2023 jako termin kończenia operacji i składali w tym roku wnioski o płatność, na podstawie których*

⁴⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2068.

⁴¹ Dz. U. poz. 2235.

ARiMR składała zapotrzebowania na środki. Wnioski o płatność zaplanowane do rozliczenia w roku 2024, często składane były na kwoty niższe niż zawarte były umowy o dofinansowanie”.

W części 62 – Rybołówstwo badaniem objęto wydatki budżetu środków europejskich zrealizowane przez dysponenta części w kwocie 34 572,1 tys. zł, stanowiącej 22,3% płatności z budżetu środków europejskich w 2024 r. w tej części (155 169,5 tys. zł). Badanie dotyczyło wydatków przeznaczonych na finansowanie płatności na rzecz beneficjentów PO RYBY 2014–2020 oraz FER 2021–2027 przez ARiMR. Doboru próby dokonano w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty przekazywane ARiMR. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości. Płatności zostały zrealizowane zgodnie z rozporządzeniem w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności.

Dysponent III stopnia w MRiRW zrealizował w 2024 r. wydatki z budżetu środków europejskich w części 62 – Rybołówstwo w kwocie 577,5 tys. zł, tj. 24,1% kwoty planu po zmianach (2398 tys. zł) i były niższe o 1159,3 tys. zł, tj. 66,8%, od wykonania wydatków w 2023 r. (1736,2 tys. zł). Zastępca Dyrektora Departamentu Rybołówstwa wyjaśnił, że *„zaplanowane środki przeznaczone były na zapewnienie usług asyst technicznych oraz wsparcia systemów informatycznych, niezbędnych do prowadzenia systemu elektronicznej rejestracji i raportowania działalności połowowej w ramach Wspólnej Polityki Rybołówstwa przez Centrum Monitorowania Rybołówstwa w Gdyni. Niepełne wydatkowanie środków europejskich w ww. zakresie wynikało z ich realizacji dopiero od momentu podpisania (wrzesień 2024 r.) porozumienia dotyczącego dofinansowania operacji pn. „Świadczenie usług asyst technicznych systemów wykorzystywanych do kontroli i monitorowania wykonywania rybołówstwa oraz modyfikacja i dostosowanie do aktualnych potrzeb oprogramowania systemu E-logbook” w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa 2021–2027. Przed dniem zawarcia porozumienia nie było możliwości wydatkowania środków budżetu środków europejskich, a wydatki na ten cel realizowane były wyłącznie ze środków budżetu państwa, co umożliwiło zapewnienie ciągłości realizacji ww. zadań od początku 2024 r.”*

(akta kontroli str. 8451-8468)

U dysponenta III stopnia w MRiRW badaniem objęto próbę wydatków bieżących budżetu środków europejskich w części 62 – Rybołówstwo, dobraną w sposób celowy ze względu na najwyższe kwoty poniesionych wydatków, w kwocie 487,6 tys. zł stanowiącej 84,4% wydatków budżetu środków europejskich zrealizowanych przez ww. dysponenta w tej części (577,5 tys. zł). Zbadana próba obejmowała m.in. wydatki na zakup usługi wsparcia technicznego i asysty technicznej systemu monitorowania statków, dostosowania do aktualnych potrzeb oprogramowania systemu E-logbook.

W wyniku przeprowadzonego badania stwierdzono, że skontrolowane wydatki zostały zrealizowane zgodnie z umowami o dofinansowanie, dokonywano ich zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki. Wydatki były poniesione w sposób oszczędny i zostały prawidłowo udokumentowane. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłaceniem odsetek.

(akta kontroli str. 8469-8530)

Limit wkładu publicznego w zakresie WPR został określony w tabeli nr 2 załącznika nr 16 do ustawy budżetowej na rok 2024 w kwocie ogółem 31 849 694 tys. zł z tego środki europejskie 26 803 168 tys. zł, budżet państwa⁴² 5 046 526 tys. zł. Limit ten został wykonany w wysokości 28 201 000,8 tys. zł, tj. 99,5% kwoty planu wydatków po zmianach (28 337 303,4 tys. zł). Wkład środków europejskich wyniósł 23 472 973,1 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (23 476 193,1 tys. zł), a wkład budżetu państwa – 4 728 027,7 tys. zł tj. 97,3% kwoty planu wydatków po zmianach (4 861 110,3 tys. zł).

Wydatki na WPR zrealizowano w kwocie wyższej o 3 636 645,2 tys. zł, tj. o 14,8%, od wydatków na ten cel w 2023 r. (24 564 355,6 tys. zł). Powodem było m.in. przyspieszenie realizacji działań w ramach PROW 2014–2020 w związku z ogłaszaniem kolejnych naborów wniosków o przyznanie pomocy, podpisywaniem nowych umów o dofinansowanie, a także finansowaniem zrealizowanych projektów.

Limit powyższych wydatków został określony dla dwóch części, których dysponentem był Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (części 32 – Rolnictwo i części 33 – Rozwój wsi), a także dla części 19 – Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe, części 22 – Gospodarka wodna, części 49 – Urząd Zamówień Publicznych, części 75 – Rządowe Centrum Legislacji oraz części 85 – Budżety wojewodów.

Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich na WPR w 2024 r. w ramach części 32 – Rolnictwo i części 33 – Rozwój wsi zrealizowano w łącznej kwocie 27 647 871,4 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (27 660 788,5 tys. zł), z tego wydatki ze środków europejskich zrealizowano w kwocie 23 472 973,1 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (23 476 193,1 tys. zł), natomiast wydatki budżetu państwa w kwocie 4 174 898,3 tys. zł, tj. 99,8% kwoty planu wydatków po zmianach (4 184 595,4 tys. zł).

W części 32 – Rolnictwo wydatki budżetu państwa na WPR zostały zrealizowane w wysokości 59 405,9 tys. zł, tj. 95,4% kwoty planu wydatków po zmianach (62 271,9 tys. zł). Wydatki te zostały zrealizowane przez dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach działania Pomoc Techniczna PROW 2014–2020.

W części 33 – Rozwój wsi wydatki budżetu państwa na WPR zostały zrealizowane w wysokości 4 115 492,4 tys. zł, tj. 99,8% kwoty planu wydatków po zmianach (4 122 323,5 tys. zł) i przeznaczone m.in. na współfinansowanie I filaru WPR w kwocie 1 169 972,2 tys. zł z tego na realizację systemów wsparcia bezpośredniego (płatności bezpośrednie) – 695 037,1 tys. zł, na realizację działań w zakresie regulacji i stabilizacji rynków rolnych i żywnościowych – 474 935,1 tys. zł; płatności w ramach II filara WPR – PROW 2014–2020 w kwocie 2 067 092,7 tys. zł, łącznie z wydatkami na działanie Pomoc Techniczna w ramach PROW 2014–2020 dla ARiMR, KOWR, CDR w Brwinowie, 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego oraz PS WPR 2023–2027 w kwocie 878 427,4 tys. zł.

Wydatki z budżetu środków europejskich w ramach płatności I filara WPR⁴³ realizowane w części 33 – Rozwój wsi zostały poniesione w kwocie

⁴² Paragrafy z czwartą cyfrą „8” i „9”.

⁴³ Dane dotyczące wydatków na płatności I filara WPR na poszczególne ich pozycje w budżecie państwa i budżecie środków europejskich zaprezentowano na podstawie zapotrzebowań złożonych przez ARiMR.

16 897 223,1 tys. zł, tj. prawie 100% kwoty planu wydatków po zmianach (16 897 257,1 tys. zł).

Zostały one wykorzystane na finansowanie w szczególności:

- systemów wsparcia bezpośredniego (płatności bezpośrednie)
 - 16 566 819,3 tys. zł,
- działań w zakresie regulacji i stabilizacji rynków rolnych i żywnościowych
 - 330 403,9 tys. zł.

W 2024 r. na realizację PROW 2014–2020 oraz na PS WPR 2023–2027 wydatkowano ogółem 9 521 270,2 tys. zł, tj. 99,9% kwoty planu wydatków po zmianach (9 531 283,5 tys. zł), z tego wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 6 575 750 tys. zł, tj. 99,9% kwoty planu wydatków po zmianach (6 578 935,9 tys. zł), a wydatki budżetu państwa – 2 945 520,2 tys. zł, tj. 99,8% kwoty planu wydatków po zmianach (2 952 247,6 tys. zł). W ramach wydatków na realizację PROW 2014–2020 i PS WPR 2023–2027 na płatności dla beneficjentów przeznaczono kwotę 9 396 908,1 tys. zł. Pozostałą kwotę, tj. 124 362,1 tys. zł przeznaczono na pomoc techniczną dla jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi realizujących i wdrażających PROW 2014–2020 oraz PS WPR 2023–2027 w części 33 – Rozwój wsi.

Do Komisji Europejskiej wydatki zostały zadeklarowane w odniesieniu do wszystkich instrumentów wsparcia objętych PROW 2014–2020, z wyjątkiem operacji typu „Zarządzanie zasobami wodnymi” w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa”, co wynika z faktu, że nabory wniosków w ramach tego instrumentu rozpoczęły się w IV kwartale 2023 r., a pierwsze umowy z beneficjentami zostały zawarte w I kwartale 2024 r.

W ramach PS WPR 2023–2027 do końca 2024 r. nie uruchomiono naborów wniosków w ramach 16 instrumentów wsparcia oraz nie rozpoczęto procesu podpisywania umów w ramach 20 interwencji PS WPR 2023–2027.

Dyrektor Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej wyjaśnił, że *„Interwencje w ramach PS WPR 2023–2027 były uruchamiane zgodnie z obowiązującym harmonogramem naboru wniosków. (...) W trakcie uzgadniania harmonogramu z ARiMR brano pod uwagę argumenty merytoryczne dotyczące zasadności uruchomienia interwencji w danym momencie, w tym m.in. występujących potrzeb, gotowości systemu informatycznego ARiMR, wymogu spełnienia zasady N+2 czy też osiągnięcia zaprogramowanych w PS WPR 2023–2027 wskaźników rezultatu. Przy określaniu terminów naboru na rok 2024 brano pod uwagę kumulację zadań w ARiMR związanych z naborami wniosków z KPO, pomocą krajową oraz z koniecznością rozliczenia środków z PROW 2014–2020”*.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r.⁴⁴ narastająco od początku realizacji kwota pomocy, o którą złożyli wnioski beneficjenci dla programu:

⁴⁴ Dane na podstawie sprawozdania rocznego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z realizacji PROW 2014–2020 za 2024 rok z 15 marca 2024 r. Przedstawione wartości wskaźników dla PS WPR 2023–2027 obrazują stan ich realizacji na dzień 15 października 2024 r. ze względu na fakt, że w odróżnieniu do PROW 2014–2020, zgodnie z systemem sprawozdawczości przyjętym na poziomie UE, roczne sprawozdanie z realizacji celów PS WPR 2023–2027 w ślad za art. 134 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013

- PROW 2014–2020 – kwota wynikająca z zawartych umów i wydanych decyzji o przyznaniu pomocy wyniosła 79 797 575 tys. zł⁴⁵ (99,1% limitu środków PROW 2014–2020 w wysokości 80 516 066,4 tys. zł), a kwota zrealizowanych płatności 70 577 337,9 tys. zł⁴⁶ (87,3% limitu środków PROW 2014–2020 w wysokości 18 175 554,9 tys. euro);
- PS WPR 2023–2027 – kwota wynikająca z zawartych umów i wydanych decyzji o przyznaniu pomocy⁴⁷ wyniosła 3 543 042,7 tys. zł (18,1% limitu środków PS WPR 2023–2027 w wysokości 19 602 021,1 tys. zł), a kwota zrealizowanych płatności 397 045,8 tys. zł (2,8% limitu środków PS WPR 2023–2027 w wysokości 4 526 963,2 tys. euro).

Kwota zadeklarowanych wydatków podlegających refundacji z budżetu Unii Europejskiej przez ARiMR w ramach PROW 2014–2020, poniesionych do dnia 31 grudnia 2024 r., wyniosła 10 190 561,9 tys. euro, a kwota prefinansowania (zaliczki) z Komisji Europejskiej – 260 926,7 tys. euro. Na koniec 2024 r. wydatki wyniosły 107,1% przyznanych Polsce środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (zasada n+3⁴⁸ dla 2021 r.).

Szef Krajowej Administracji Skarbowej pełniący funkcję jednostki certyfikującej – w sprawie rocznych sprawozdań finansowych oraz deklaracji zarządczej ARiMR w zakresie Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich za rok budżetowy dotyczących tych funduszy obejmujący okres od 16 października 2023 r. do 15 października 2024 r. – wydał w dniu 14 lutego 2025 r. opinię bez zastrzeżeń.

(akta kontroli str. 1252-1275, 4066-4094, 6036-6042, 7883-7896)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie wykonania budżetu środków europejskich nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2024 r. w częściach: 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo.

W zakresie realizacji wydatków budżetu państwa przez dysponenta części i dysponenta III stopnia w MRiRW w częściach: 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo nie stwierdzono nieprawidłowości. Nie stwierdzono również nieprawidłowości w zakresie wydatków budżetu środków europejskich w części 32 – Rolnictwo. W częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo zgodnie z przepisami dokonano blokowania planowanych wydatków, prawidłowo dokonywano zmian planu wydatków, a także celowo wykorzystano środki z rezerw celowych. Stwierdzono nieprawidłowości w części 32 – Rolnictwo polegające na niecelowym i niegospodarnym wydatkowaniu

i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE. L 435 z 6.12.2021, str. 1) oraz art. 9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 (Dz. Urz. UE. L 435 z 6.12.2021, str. 187) obejmuje dane za rok budżetowy nie kalendarzowy, czyli od 16 października 2023 r. do 15 października 2024 r.

⁴⁵ Z uwzględnieniem instrumentu finansowego w kwocie 544 992 tys. zł.

⁴⁶ Z uwzględnieniem instrumentu finansowego w kwocie 544 992 tys. zł

⁴⁷ Bez działania Pomoc Techniczna.

⁴⁸ N+3 jest to zasada obowiązująca przez cały okres programowania i oznacza, że państwo członkowskie, które do końca roku n+3 złoży wnioski o płatność opiewające na kwotę mniejszą niż roczna transza środków alokowanych w roku „n”, z uwzględnieniem płatności zaliczkowych (prefinansowania) oraz wydatków certyfikowanych składanych do KE w kwartalnych deklaracjach wydatków, bezpowrotnie traci kwotę różnicy pomiędzy tymi środkami, a więc możliwość ich wykorzystania.

kwoty w wysokości 197,7 tys. zł na realizację działań informacyjno-promocyjnych oraz kwoty w wysokości 18 tys. zł w związku z zatrudnieniem biegłego do kontroli przeprowadzonej w państwowym instytucie badawczym. Powyższe nieprawidłowości nie miały wpływu na ocenę wykonania budżetu państwa w części 32 – Rolnictwo.

3. Sprawozdawczość

3.1 Sprawozdania

Opis stanu faktycznego

OBSZAR

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych, łącznych sprawozdań za 2024 r. przez dysponenta części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo, oraz sprawozdań jednostkowych dysponenta III stopnia w MRiRW w zakresie powyższych części tj.:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy WPR),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich w zakresie wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE WPR),
- Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach,
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2024 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne w ramach części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi, części 35 – Rynki rolne, części 62 – Rybołówstwo zostały sporządzone przez dysponenta części na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki w ramach części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi, części 35 – Rynki rolne, części 62 – Rybołówstwo (dysponenta III stopnia w MRiRW oraz dysponenta części) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań.

Sprawozdania łączne oraz jednostkowe dysponenta III stopnia w MRiRW w ramach części 32 – Rolnictwo, części 33 – Rozwój wsi, części 35 – Rynki rolne, części 62 – Rybołówstwo zostały sporządzone w terminie i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym⁴⁹.

⁴⁹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 454, ze zm.), rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1731), rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej

Sprawozdania budżetowe oraz sprawozdania w zakresie operacji finansowych sporządzane przez dysponenta części oraz dysponenta III stopnia w MRiRW były podpisywane przez osoby upoważnione przez kierownika jednostki.

(akta kontroli str. 60-69, 7868-7882, 9125)

3.2 Księgi rachunkowe

Zgodnie z założeniami kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r. odstąpiono od badania ksiąg rachunkowych. Badanie ograniczono do sprawdzenia realizacji wniosku pokontrolnego.

Skierowany w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 12 kwietnia 2024 r.⁵⁰ wniosek Najwyższej Izby Kontroli po kontroli nr P/24/001 „Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo” – dotyczący zaktualizowania polityki rachunkowości dysponenta III stopnia MRiRW w celu określenia wykazu zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe na informatycznych nośnikach danych, stosowanej instrukcji w zakresie wyceny rozchodu materiałów i towarów oraz stosowanych uproszczeń w ewidencji księgowej – został zrealizowany. Dokonano aktualizacji polityki rachunkowości oraz instrukcji gospodarki materiałowej w zakresie wyceny rozchodu materiałów i towarów.

(akta kontroli str. 669)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje sporządzone przez jednostkę kontrolowaną sprawozdania budżetowe i wybrane sprawozdania w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania sporządzono zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań w kontrolowanych częściach.

OBSZAR

V. Wniosek

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek.

Wzmocnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w zakresie dokonywania wydatków na działalność informacyjno-promocyjną oraz usługi doradczo-eksperckie, z uwzględnieniem zasad celowości i racjonalnego wydatkowania środków publicznych.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w formie dokumentu elektronicznego.

z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 652).

⁵⁰ KRR.410.1.1.2024.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie⁵¹ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 14 kwietnia 2025 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Piotr Miklis

/-/

⁵¹ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

Na podstawie art. 35c ust. 1 ustawy o NIK w tekście wystąpienia pokontrolnego z dnia 14 kwietnia 2025 r., KRR.410.1.1.2025, P/25/001 Wykonanie budżetu państwa w 2024 r. w częściach 32 – Rolnictwo, 33 – Rozwój wsi, 35 – Rynki rolne, 62 – Rybołówstwo kierowanego do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonano sprostowania oczywistych omyłek pisarskich i rachunkowych poprzez:

1. zastąpienie na str. 5 w wierszach 19-20 od dołu wyrazów „wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem” treścią „(§ 2910 – Wpływy ze zwrotów dotacji oraz płatności wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub wykorzystanych z naruszeniem procedur, o których mowa w art. 184 ustawy, pobranych nienależnie lub nadmiernej wysokości)”;
2. dodanie na str. 15 w piątym wierszu od góry po wyrazie „sfinansowano” wyrazów „dodatek służby cywilnej oraz”, a także zastąpienie w wierszu szóstym od góry wyrazu „wynagrodzenia” wyrazem „wynagrodzenie”;
3. zastąpienie na str. 16 w 16 wierszu od dołu wyrazu „jedną” wyrazem „dwie”;
4. skreślenie na str. 22 w wierszu 15 od góry wyrazów „oraz bursach”;
5. skreślenie na str. 24 w szóstym i siódmym wierszu od dołu treści „GIORiN i Głównego Inspektoratu Weterynarii”;
6. zastąpienie na str. 28 w 13 wierszu od dołu oraz na str. 29 w piątym wierszu od góry wyrazów „Departament Audytu i Kontroli” wyrazami „Departament Kontroli i Audytu”;
7. skreślenie na str. 33 w 14 wierszu od góry wyrazów „w państwowych jednostkach budżetowych”;
8. zastąpienie na str. 39 w siódmym wierszu od góry liczby „15 285,9” liczbą „15 283,3”, w ósmym wierszu od góry liczby „12 286” liczbą „15 285,6” oraz w dziewiątym wierszu od góry liczby „2369,7” liczbą „2367,1”;
9. zastąpienie na str. 50 w 16 wierszu od góry liczby „1159,3” liczbą „2848,4” oraz liczby „66,8” liczbą „120,3”, a także w wierszu 17 od góry zastąpienie liczby „1736,2” liczbą „3425,9”.

Kontroler

Juliusz Rzeszotarski
Główny specjalista kp.

/-/

Warszawa, 7 maja 2025 r.